

profundo la cu libera eas te ore leo
nis me

absorbent eas tunc tunc me calcant in obsecra

significat sanctus michi ad representet

oliva abrahe promissu et se

mi me ius
co quorum

memoria corpus xpi sumitur dona eis domine

4° Math. 227 227

Glareanus

L

PV

N 10

(4° Math. 227)

W

Glareanus

416 011 079 900 17

HENRICI GLA

REANI HELVETII, POETAE LAV:

REATI DE GEOGRAPHIA LI:

BER VNVS, AB IP SO AV:

THORE IAM TERTIO

RECOGNITVS.

INTER DISCIPLINAS

liberales quae sunt contrarium

libertati et tyrannide

libertati et tyrannide

libertati et tyrannide

libertati et tyrannide

libertati et tyrannide

libertati et tyrannide

libertati et tyrannide

libertati et tyrannide

libertati et tyrannide

libertati et tyrannide

libertati et tyrannide

libertati et tyrannide

libertati et tyrannide

libertati et tyrannide

libertati et tyrannide

libertati et tyrannide

libertati et tyrannide

libertati et tyrannide

libertati et tyrannide

libertati et tyrannide

libertati et tyrannide

libertati et tyrannide

libertati et tyrannide

libertati et tyrannide

libertati et tyrannide

libertati et tyrannide

libertati et tyrannide

libertati et tyrannide

libertati et tyrannide

libertati et tyrannide

libertati et tyrannide

libertati et tyrannide

libertati et tyrannide

ALBERTVS HVNGERVS,
SS. Theologiae Doctot, Professor,
& alme Ingolstadiensis Academiae
Procancellarius, &c. obiit 11. die
Mensis Februarij. ANNO DO-
MINI 1604.

APVD FRIBVRGV M BRIS:

GOIAE, AN. M. D. XXXIII.

CLARISSIMO

POLONIAE BARONI, D. IOAN-

NI A' LASKO, DECANO ET

Administratori Gnezneſ. & c. HENR-

CVS GLAREANVS, S. D.

INTER DISCIPLINAS
liberales, quæ citra controuersiam
plurimum adferunt utilitatis uitæ
mortalium, ornatissime uir, mea
quidem sententia præcipuus locus
debetur Geographiæ, non tantum
ob id, quod absq; hac ceca est omnis
ueterum authorum lectio, surda re-
rum gestarum narratio, uerum et-
iam quod in publicis consultatio-
nibus, inq; dirimendis controuersijs, quoties de diuisionis finibus ambi-
gunt principes, uel fideli consilio, uel æquo iudicio iuuat ciuitatem.
Nihilò secius interim & in priuatis actionibus plurimum adferens
& commoditatis, & uoluptatis. Eoq; præscis illis ceteræ disciplinæ di-
sci solent, hæc etiam edisci: idq; protinus à teneris, ut aiunt, unguicu-
lis. Hoc igitur operæ suscepì, partim quod uiderem fatali quadam cala-
mitate, pessum ire quicquid est liberalium disciplinarum: partim quod
hæc ars sic est à superioribus prodita, ut uel difficultate uulgus deter-
reant, uel rerum confusione, lectorem, nō institutum huius disciplinæ
principijs ita circumagant, ut semper discat, perdiscat nunquam, ne
quid interim loquar de ijs, qui tradiderunt, quod ipsi non intellexe-
runt.

EPISTOLA DEDICATORIA. 2

runt. Nam ut Ptolemæi Geographia, summum huius negocij artifi-
cium, non conuenit rudibus, ita multum erroris est in elenchis adie-
ctis. Strabo Homericæ Philosophiæ admirator, ac diligens rerum
omnium indagator, Chorographiam nobis uerius, quam Geographi-
am tradidit. Ipsius Procli Sphæra nimis concisa est, & ad horizonta
Græciæ non absq; magna duorum circularum confusione descripta.

Ioannis autem à sacro busto (ut uocant) tractatus, in uniuersam
quidem à me non reijcitur: quæ tamen de parallelis, ac climatibus scri-
psit, planè mutila sunt, ut in opere nostro demonstrabimus. Ste-
phanus indicem descripsit, cui fidere multum non ausim. Et nominum
mutilatio apud eum multà inducit obscuritatem. Deniq; ex Plinio,
Pomponioq; Melo, quid fructus feret, qui non inbutus huius discipli-
næ rudimentis accesserit? De Macrobio, cæterisq; similibus, non
habeo pronunciare quid sentiam, cum multi eorum, ut penè ueteres
omnes, in terræ situ aberrarint. Quoniam autem iuxta Flaccum,
coeppisse dimidium facti est, quo plures ad huius disciplinæ studium ac-
cenderemus, uiam aperuimus, ac semitam compendiariam common-
strauimus, quasiq; filum porreximus, quo citra errorem ex aliorum
labyrinthis sese lector possit explicare. Et si pateris, ut aliquid
gloriosius de me ipso prædicem, quanquam arbitror hoc me uere pos-
se dicere, sic in hoc libello me gessi, ut candidus lector confessor sit,
me nec temere, nec sine fructu lectorum, hanc post tot egregios scri-
ptores suscepisse prouinciam. Cæterum ut hoc quicquid est lucubra-
tiunculæ tuo nomini dicarem IOANNES Lastanæ gentis, imò to-
tius regni Poloniæ præcipuum decus, partim in causa fuit hortator,
magnus ille ERASMVVS Roterodamus: quem ego uirum cū ipsius
maxime merito, ut parentem coluerim semper, plurimiq; fecerim, ta-
men longe charior esse cepit, posteaquam animaduerti quanti tu illi
faceres: Partim ut tuum desiderium saltē hoc pacto lenirem: Partim
ut huic opusculo te uel iudicē præberes, uel protectorē. Postremo, ut iu-
uentus tuo exēplo prouocata, libētius hæc disciplinas amplectere iur-

A 2 quas

EPISTLA DEDICATORIA.

quas omnes tu ista etate, ista nobilitate, tanto studio, & amplexus es,
& absolulisti. Nimirum non incassum prælucit tibi Reuerend. in Chris-
sto Pater D. Ioannes à Lasco patruus tuus, Archiepiscopus totius re-
gni Poloniæ, ac ipsius Victoriosissimi, Illustrissimique S I G I S-
M V N D I Regis oculus. Cuius Præsulis animi dotes cum re-
censere audimus, cum uitam eius innocentem, ac uere Christianam,
non multum desyderare uidemur ueterum Episcoporum exemplum,
nascentisq; Ecclesiæ lumina. Sed laudum iamdudum sat est. Glarea-
num nosti, quàm ingenue dicat quæ animo sentit, minimeq; aliud
in pectore, aliud in lingua habeat. Vale literarum unicum
deus ac præsidium. Basileæ ex Collegio no-
stro. Anno à natali Christi,

HENRICI GLA

REANI HELVETII, POETAE

LAVREATI DE GEOGRA=

DE GEOMETRIAE PRINCIPIIS AD

SPHAERAE ASTRONOMICAE

notitiam necessarijs. CAPVT .I.

Antipophoniola.

Non lineae ipsae
figurae dicuntur
sed id quod limitis
constituitur.

IGVRA EST QVAE TER-
mino, *vel terminis clauditur. Termino, ut circulus.*

Terminis, ut reliquæ figuræ. *Quatuor in q*
Terminus est cuiusque rei finis.

Circulus est figura plana, una quidem circumducta linea conten-
ta, in cuius medio punctus est, a quo omnes rectæ lineæ, ad circumductā
lineam erectæ, sibi inuicem sunt æquales.

Circumferentia est linea, quæ circumulum continet, ad quam lineæ re-
 flæ, ac sibi inuicem æquales, educuntur. Hæc autem & ambitus, & cir-
 cuitus, curuaturaq; & nonnunquam, licet ἀνὰ πῶς, circularis à La-
 tinis dicitur. Græcis uero περιφέρεια.

Centrum circuli, est punctus ille, à quo omnes lineæ rectæ, ad amb-
tum circuli eiectæ, inuicem sunt æquales.

Linea recta est, quæ ex æquo sua puncta interiacet: Vel, breuissi-
ma à puncto ad punctum extensio, ut hic, a.

Linee Parallele aequae distantes sunt, ita, ut si in infinitum protrahantur, nunquam concurrant. Quales sunt quae fiunt à rotis currum, ut hic, b.

of nature in diameter **A** 3 Diameter

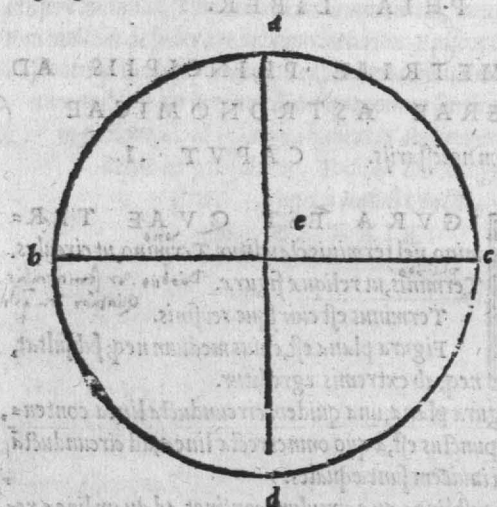
Her figura est
ovalis, ut videntur.

tribus et triangulis
 huj. Quinq. et pent.
 geminum. Aristot. Rationem
 curiam minus geminum in so-
 rationem, id est geminibus
 huj. terminis.

ergo sola linea est linea minima
quod in omni clauditur, sicut in
superficie. Vnde et in omni

Diameter circuli, est quævis linea recta per centrū circuli transiens, utrinque ad circumferentiam circuli pertingens. Hæc linea latissime dimetiens dicitur.

Dimidius circulus est figura plana, diametro circuli, & medietate peripheriæ contenta.

Exemplum harum definitionum, a b d e, tota superficies circuli est, a b d e circumferentia. b c, uel a d diameter. e, punctus, centrū circuli est. a b e dimidius circulus. e b, e a, e c, e d, lineæ a centro ductæ inuicem æquales.

a b e, quarta circuli pars, qui & quadrans dicitur.

Angulus fit ex duarum linearum mutuo contactu. Est enim figura particula, a lineæ contactu in amplitudinem surgens.

Angulus rectus est, qui ex lineæ super lineam cadente, & utrinque a trinsecus duos inuicem æquales angulos faciente, causatur.

Obtusus angulus est, qui recto maior. Acutus, qui recto minor.

Angulus rectilineus est, qui ex rectis lineis causatur: aut quem linea recta continet.

Exemplum Angulus in plana. Vi recte intelligitur illud de phænomenis similibus in angulo planorum. Phisicis. e.

At si quis dicat: probatur in his. Græcis patet nō ab angulo.

Exemplū,
a d b, et a d
c, anguli re-
cti. b d e, an-
gulus obtu-
sus & recto
maior. e d c
angulus acu-
tus & re-
cto minor.

Angulus curuus, siue circularis est, quem lineæ curuæ, siue circulares causant, ut in sectione circulorum fieri uidemus.

Angulus sphaeralis est, quem duo circuli sphaeræ suis circumferentijs continent, quales in quouis globo sūt ex intersectione circulorū.

Aristoteles sexto Phisicorū ostendit neq; lineam fieri posse ex punctis, neq; superficiem ex lineis, neq; corpus ex superficiebus. Mathematici tamen imaginantur ex fluxu puncti in longum, fieri lineam. Item ex fluxu lineæ in latum, superficiem. Deniq; ex transitu superficiæ, cū uelut desiderare ipsam imaginamur, fieri corpus. Sunt enim tres dimensiones in Mathematicis, Longitudo, ut in lineæ: Latitudo, ut in superficie: Profunditas siue crassities, ut in corporibus.

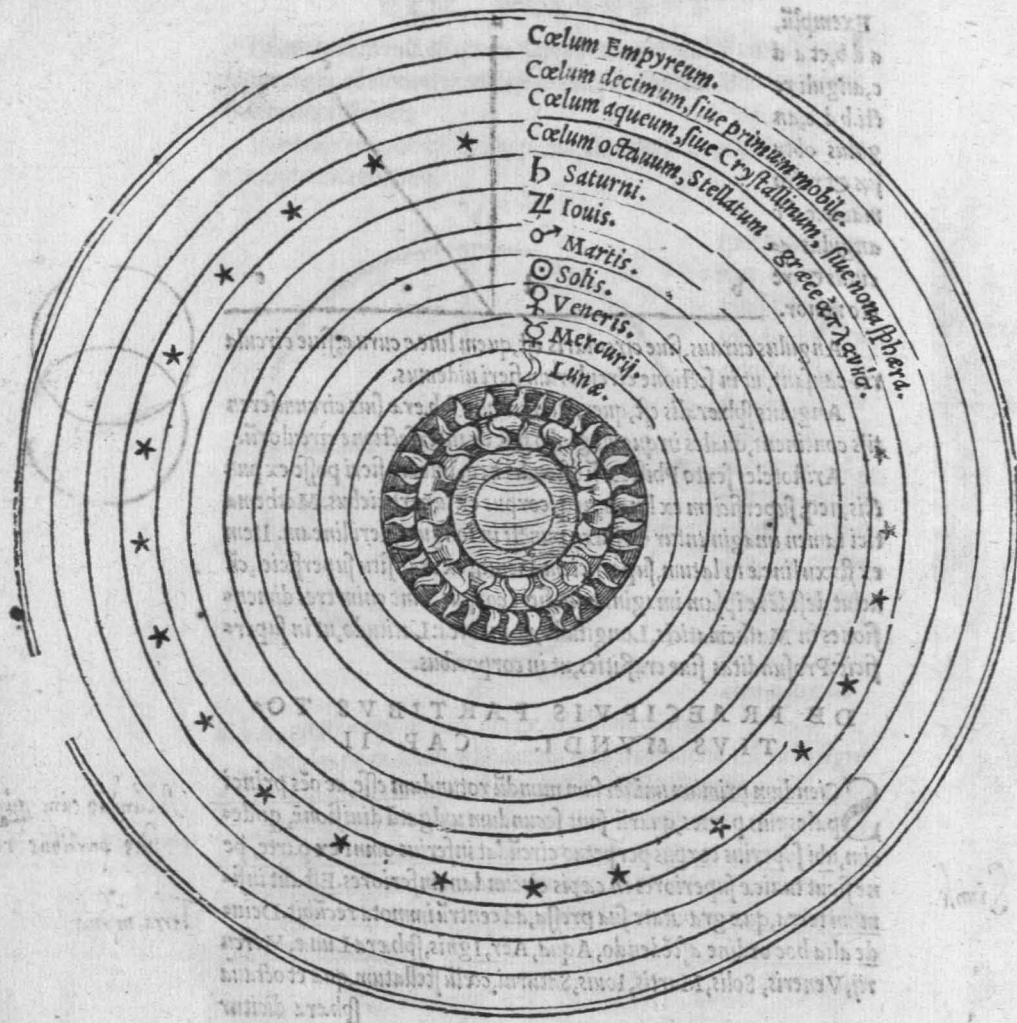
DE PRAECIPVIS PARTIBVS TOTIVS MVNDI. CAP. II.

Sciendum primum uniuersum mundū rotundum esse, ac oēs principales eius partes, quarū sunt secundum uulgatā diuisionē, quædecim, ubi superius corpus perpetuo circūdat inferius omni ex parte, penè sicut tunica superiores in capis circūdant inferiores. Est autē instimum terra, quæ grauitate sua pressa, ad centrū immota recūbit. Deinde alia hoc ordine ascendendo, Aqua, Aër, Ignis, sphaera Luna, Mercurij, Veneris, Solis, Martis, Iouis, Saturni, cælū stellatum, quæ et octaua sphaera dicitur.

Mundus cum quindecim
suis partibus rotundus.

Terra infima.

sphæra dicitur, & ἀπὸ λαγῆς à Græcis. In ea sunt omnes stellæ, exceptis septem Planetis. Nona sphæra, quæ stellis omnibus caret. Decima quæ & primum mobile, & ipsa absq; stellis est. Undecima, quod cœli Empyreum à Theologis nominatur. Totus itaq; mundus ex quatuor elementis est parte corruptibili, & undecim cœlis parte incorruptibili. Est autem hæc diuisio secundum substantiam.

DE MOTIBVS CORPORVM TOTIVS VNIVERSI. CAP. III.

OMne corpus mouetur uel sursum, ut leuia, Ignis atq; Aër: Vel deorsum, ut grauia, terra & aqua: Vel secundum circulum, ut cœlestia corpora. Motus sursum uocatur motus à medio, id est, centro terræ. Motus deorsum, ad medium: quia ad centrum terræ. Motus circularis autem dicitur motus circa medium, id est, centrum. Motus igitur sursum & deorsum non in infinitum sunt, sed usq; ad sphæram lunæ, ac centrum terræ. Ergo antipodes non minus quàm nos, ad centrum terræ natura tendunt. Recte quoq; à poëta dictum est: Cœlum undique sursum.

Decima sphæra, quæ & primum mobile, unico mouetur motu, ab oriente in occidentem, super polos mundi, & æquinoc̄tialem. Hic motus omnium notissimus est, circulumq; totum absoluit intra .24. horas. Hic etiam omnia corpora inferiora secum rapit. Quanto igitur corpora ab ea sphæra plus distant, tanto tardius mouentur eo motu, quod potissimum apparet in luna. Hæc enim intra .28. ferme dies totam circuitionem perdit, quod motum eius sphære assequi non potest. Porro hic motus simplex est, & uniformis, & regularis.

Sequitur nona sphæra, quæ duos habet motus. Vnum superioris sphære, de quo iam dictum est. Alterum ex se, & ex sua natura, ab occasu ad ortum super eclipticam lineam, & polos zodiaci. Multi illum uocant, motum defectionis, propterea, quod omnes inferiores sphære deficiunt

Sursum
Deorsum
Circularis.

per quod motu ab æquinoctio
deficiunt.

deficiant à perfectione primi mobilis.

Octaua sphaera tribus mouetur motibus, decime sphaera, ^{Moti autem} ~~nona~~ sphaera, & suo proprio motu, qui est à Septentrione in Meridiem, ^{ut sunt decima sphaera} perq; principia Arietis & Librae. Et uocatur motus trepidationis. ^{azf.} Hanc sphaeram omnis antiquitas credidit primam esse, nec aliam super eam. Verum Neoterici ^{nonnulli} duas alias inuenerunt, persuasi rationibus quibusdam, quas non piguit adscribere, ut si quid utilitatis ex ijs haberi possit, non desint studiosis. Itaq; notandum, quod omne corpus, uel est simplex, ut quatuor elementa & caelum: Vel mixtum, ut alia omnia. Item per se mouetur, quod ab interna natura habet, cur sic moueatur, ut lapis deorsum. Per accidens uero, quod ab externo aliquo mouetur, ut lapis sorsum per iacentis uim mouetur.

Sunt aut hypothese, siue à Physicis postulata.

Cuiusuis corporis simplicis unicus est motus per se. Item, Omne corpus, quod pluribus mouetur motibus, unum per se habet, alios per accidens. Item superior sphaera mouet inferiorem, non aut contra.

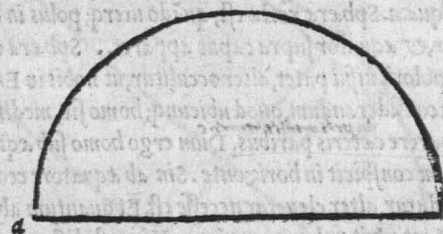
Item, Stelle mouentur ad motum sphaerae, quemadmodum clauus ad motum rotæ. Est enim stella densior sui orbis pars, ait Aristoteles libro secundo de caelo & mundo. Experimento autem constat, octauam sphaeram tribus moueri motibus, Necesse igitur est duo supra eam esse corpora. Et quamuis ea uisui subiecta non sint, rationibus tamen efficacibus illic esse demonstrantur. Sunt autem hi tres motus, primus, decime sphaerae, secundus nona, tertius octaua, ab septentrione in meridiem, super principia Arietis & Librae, ut iam dictum est. At hac pluribus quam oportuit egimus, potissimum tamen hac de causa, quod postea in circulo descriptionibus, motus primi mobilis frequens introducit. Cuius uero sphaera sit, certo definire, nostrum negotium ut non multum iuuat, ita haud magnopere impedit etiam si ignoretur. Idem sentio de longa ac operosa tractatione Planetarum, ac eorum motu, quippe quæ ad hanc nostram scientiam non exigantur. Geographus enim

phus enim ab Astrologo excussa, ac recte demonstrata, tanquam hypothese accipit. Qua de re oppido quam pulchre ac copiose Strabo libro. 2. differuit. Sat erit nobis, qui epitomen scribimus, de sphaera rudimentis iuuentutem admonuisse, ac qua poterimus facilitate duxisse. Debeant itaq; eius rei nouitij auditores, perpetuo in memoria habere quatuor mundi plagas, orientem occidentemq; solem, Meridiem & Septentrionem, ut quorsum quauis regio uergat, intelligant.

QVID SPHAERA, AXIS, POLI,
quæ polorum nomina. CAP. IIII.

Sphaera est (ut ait Euclides libro. xi. elementorum) quando semicirculi manente dimetiente, circumductus semicirculus in seipsum rursum reuoluitur, unde incepit circumassumpta figura. Hæc definitio causalis est, & imaginaria, ut pleraq; sunt Mathematicorum. Imaginantur enim Mathematici, ex infinitis superficiebus fieri corpus.

Exemplum. Sit semicirculus a b c. eius dimetiens im mobilis, a c. quod si circumagatur semicirculus ille, sphaeram fieri intelligimus.

Theodosius autem in libro de sphaeris ita ait: Sphaera est solida & corporea figura, una quidem conuexa superficie contenta, in cuius medio punctus est, à quo omnes rectæ lineæ, ad circumferentiam eductæ, inuicem sunt æquales. Et hæc definitio propria est, naturæ sphaerae ad amplexum exprimens.

Axis sphaerae, est linea recta, per centrum sphaerae acta, circumferentiae ambas

B 2

tiae ambas

Theodosium videtur D. Glareanus ex hinc Colima
apud fratres ordinis. opus huius
digressum, idem fuit sphaera videtur.

tia ambas extremitates attingens, circa quam sphaera uoluitur, quemadmodum rota circa axem.

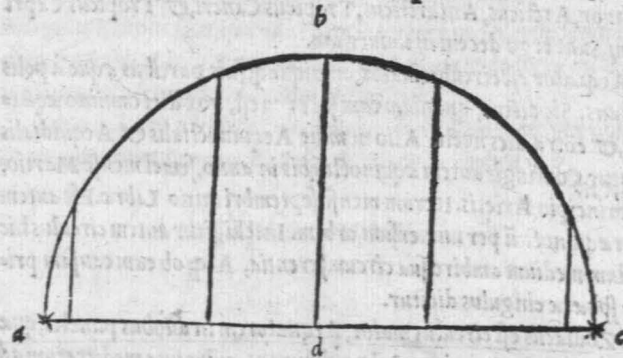
Poli, qui & cardines & uertices dicuntur, sunt puncta axem terminantia. Omnis enim linea duobus finitur punctis. Poli itaq; duo sunt. Alter qui nobis in Europa, & maiore parte Asiae habitantibus, perpetuo apparet. Hic & Arcticus dicitur, & Borealis, & Aquilonicus, ac septentrionalis. Alter oppositus huic, qui antarticus dicitur, & Noticus, siue meridionalis. Is a nobis nunquam uidetur, sed ab antipodibus, quos esse, certo constat.

QVO PACTO SPHAERA DIVIDATUR, quid recta, quid obliqua sphaera. CA. V.

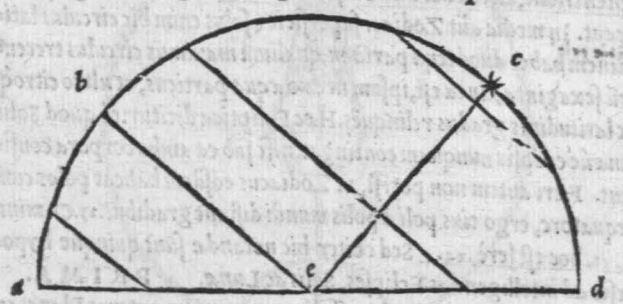
Si, ut supra diximus, sphaera in aetherea, & elementorum corpora diuidi intelligitur, erit secundum substantiam diuisio. Quemadmodum si animal in hominem, equum, leonem, reliquasq; eius species diuidas. Altera uero eius diuisio est secundum accidens, in rectam & obliquam. Sphaera recta est, quando uterq; polus in horizonte conspicitur, & aequator supra caput apparet. Sphaera obliqua est, dum alter polorum uisui patet, alter occultitur, ut nobis in Europa degentibus. Vbi considerandum, quod ubicunq; homo sit, medium caeli illi semper apparere ceteris paribus. Dum ergo homo sub aequatore est, utrunq; polum conspicit in horizonte. Sin ab aequatore cedit, alter polus abscondatur, alter eleuetur necesse est. Et quantum ab aequatore disceditur, tanta erit polorum uariatio. Hinc est dictum apud Geographos, tantam esse poli ab horizonte eleuationem, quantum punctus uerticis (quem Zenith uocant) ab aequatore semotus fuerit. Exemplum sphaerae rectae. a b c, media sphaera & recta. b d, aequatoris dimidietas. a c, poli in horizonte. a d c, axis sphaerae siue rectus horizon.

Exemplum sphaerae obliquae. a b c d, media sphaera & obliqua. b e, dimidium aequatoris. c, polus. c e, dimidius axis. a e d, horizon obliquus, ut est in nostra sphaera.

Sphaerae rectae exemplum.

Exemplum sphaerae obliquae.

DE DECEM CIRCVLIS QVOS IN Caelo Astrologi imaginantur. CAP. VI.

Circuli in sphaera sunt duplices: Alij sunt maiores, qui sphaeram in duo aequa diuidunt: Alij sunt minores, qui non in duo aequa, sed in maius & minus sphaeram secernunt. Circulorum maiorum sunt sex: Aequator, Zodiacus, Colurus equinoctiorum, Colurus solsti-

Solstitiorum, Meridianus, & Horizon. Minorum circulorum sunt quatuor, Arcticus, Antarcticus, Tropicus Cancrī, & Tropicus Capricorni. Sunt ergo decem in uniuersum.

Aequator est circulus maior, omniquaq; suis partibus aequē à polis distans. Sic dictus, quoniam cum sol in eo est, nox diei omnino aequatur, & cōtra, dies nocti. Alio nomine Aequinoctialis & Aequidialis dicitur. Contingit autem aequinoctiū bis in anno, semel mense Martio, in principio Arietis. Iterum mense septembri initio Libræ. Est autem tum aequinoctiū per uniuersum orbem. Intelligitur autem circulus hic cælum medium ambire sua circumferentia, Atq; ob eam causam primæ sphaeræ cingulus dicitur.

Zodiacus est circulus maior, Aequatorem in duobus punctis, quæ sunt principia Arietis & Libræ, diuimens, cuius una medietas ad Septentrionē, altera uero ad Austrum uergit. Latini cum Signiferum uocant. In media autē Zodiaci superficie (solus enim hic circulus latitudinem habet duodecim partium, qualium maximus circulus trecentarū sexaginta) linea est, ipsum in duo aequa partiens, et ultro citroq; sex latitudinis gradus relinquēs. Hæc Ecliptica dicitur: eō quod Solis Lunaue eclipsis nunquam contingat, nisi sub ea ambo corpora constent. Fieri autem non potest, ut Zodiacus eosdem habeat polos cum Aequatore, ergo eius poli à polis mundi distant gradibus. 23. & minus. 51. hoc est serē. 24. Sed obiter hic notandæ sunt quinque hypotheses ad intelligendas Eclipses, Solis ac Lunæ. **PRIMA.**

Solem semper sub Ecliptica esse lineam, non etiam ceteros Planetas.

SECUNDA.

Lunam non habere per se lumen, sed à Sole accipere.

TERTIA.

Terram esse longe maiorem Luna.

QUARTA.

Non fieri Eclipsim, nisi secundum diametrum.

Quinta.

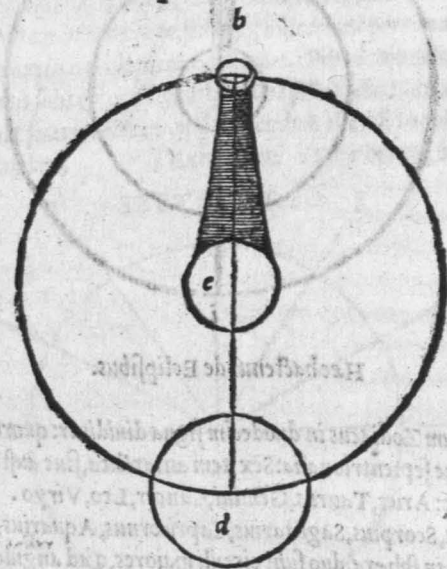
QVINTA.

Lunæ corpus densum esse & minime translucidum.

Estigitur Eclipsis solis, quando Luna inter terram Solemque secundum diametrum locatur. Luna uero Eclipsis est, quando terra inter Solem Lunamque secundum diametrum ponitur.

a b c d, linea ecliptica. e, terra. b d, diametrus, per centrum corporum means. d, Sol. b, Luna. umbra, e b.

Eclipsis Lunæ.

Eclipsis Lunæ potest esse uniuersalis, Solis uero minime.

Linea ecliptica
hinc usque
centrum.

Solus zodiaci
hinc usque
centrum.

Poli zodiaci.

Signifer.

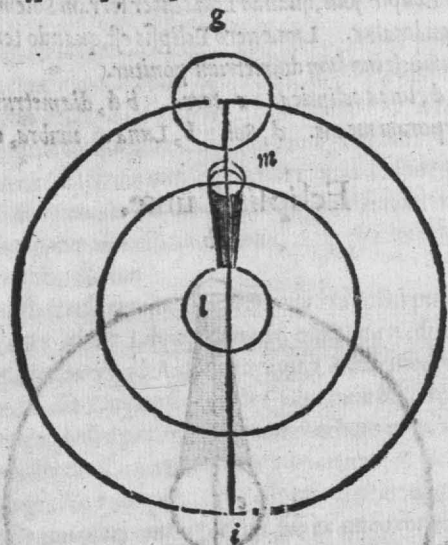
Linea
ecliptica.

Linea ecliptica
hinc usque
centrum.

Eclipsis Solis.

f g b i, Solis sphaera sub ecliptica, m luna, l terra, umbra m l.

Hec haftenus de Eclipsibus.

Ceterum Zodiacus in duodecim signa diuiditur: quorum sex sunt arctica, siue septentrionalia: Sex item antarctica, siue australia. Arctica sunt haec: Aries, Taurus, Gemini, Cancer, Leo, Virgo. Australia haec: Libra, Scorpius, Sagittarius, Capricornus, Aquarius, Pisces.

Coluri in sphaera, duo sunt circuli maiores, q ad angulos rectos & sphaerales se intersecant, diuiduntq; quadrantes zodiaci & equatoris. Sic dicti, quod Graeci κολοί & mutila uocant & imperfecta, quædam modum sunt coluri in caelo. Apparent enim dimidiati supra horizontem.

Colurus solstitiorum, est circulus maior per principia Cancrī, & Capricorni

Capricorni, per polos Eclipticæ, pariter & polos mundi transiens.

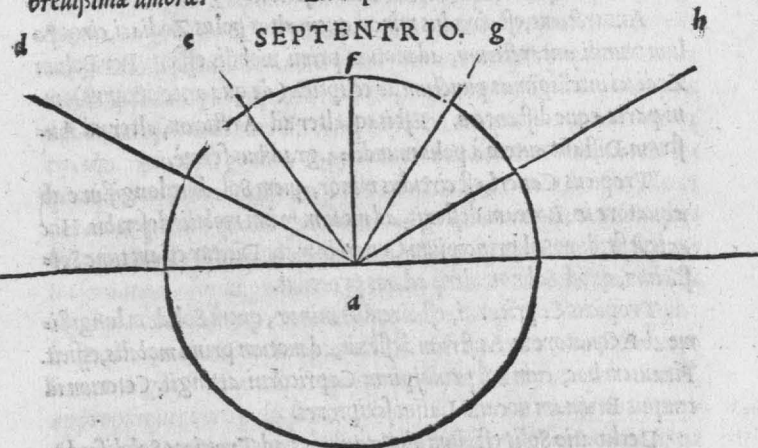
Hic & declinationum circulus dicitur.

Colurus æquinoctiorum itidem circulus maior est, per principia Arietis & Libræ, pariter ac polos mundi transiens.

Meridianus est circulus maior, per punctum uerticis et polos mundi transiens. Est autem punctus uerticis, qui recte supra remissam ponitur, uelut in perpendiculo uidemus. Hic etiam zenith uulgo dicitur, ac oppositus ei punctus Nadir. Nos non incommode (opinor) punctum pedum appellare possumus.

Linea meridiana autem sic inuenitur: In planum cum horizonte æque iacentem circulum pinges, stilumq; è medio ad perpendiculum erige, qui umbram in circuli planiciem iaciat. Porro tum consideranda est ascendens solis & occidentis umbra à stilo facta. Nam ubi ea breuissima fuerit, scias meridianum deducendum esse à stilo in extremum breuissimæ umbræ.

Exemplum: Sit c oriens, b occidens,

MERIDIES.

a stilus erectus. umbra ab oriente in occidentem iacta maxima, a b. breuior a d, & adhuc breuior a e, breuissima autem a f in septentrionem iacta. Nam sequentes umbra in ortum a g, a h, & a c, ita crescunt ordine, ut priores decreuerunt. Est igitur a f linea meridiana.

c in

OCCIDENS.

OCCIDENS.

In horologijs nostræ ætatis, lingula illa tremula, quæ circumuoluitur, lineam meridianam ostendit, quanquā non prorsus ad amissim. Neq; enim eodem meridiano nobiscum, inuenitur lapis ille, sed aliæ quanto magis orientali. Ac eius auricula Septentrionem, tinctæ magnetæ, qui in ijs regionibus reperitur.

Horizon, quem finitorem quoq; dicunt, est circulus maior, superius hemisphærium ab inferiore diuidens. Estq; is, in quem sub dio consistentium, circumducentiumq; oculos, uidetur obtutus deficere, qui partem cæli uisam, à non uisa dirimit. Diuersarum autem regionum uariis est horizon, & omnium horizontium capitis uertex, polus dicitur. Nam tale punctum omniquaque ab finitore, atq; ipso horizonte æque distat. Hactenus de circulis maioribus.

Arcticus, circulus minor est, quem polus Zodiaci ad motum primi mobilis, circa polum mundi arcticum describit.

Antarcticus, est circulus minor, quem alter polus Zodiaci, circa polum mundi antarcticum, ad motum primi mobilis efficit. Per Polum Zodiaci intelligimus punctum ab ecliptica (de qua ante diximus) omni parte æque distantem. Est itaq; alter ad Arcticum, alter ad Austrum. Distant autem à polis mundi. 24. gradibus ferme.

Tropicus Canceri, est circulus minor, quem Sol, dum longissime ab æquatore in Boream deflexit, ad motum primi mobilis describit. Hoc autem fit, dum Sol principium Canceri intrat. Dicitur etiam tunc Solstitium, quod Sol non ultra ad nos procedat.

Tropicus Capricorni, est circulus minor, quem Sol, dum longissime ab Aequatore in Austrum deflexit, ad motum primi mobilis, efficit. Fit autem hoc, cum Sol principium Capricorni attingit. Ceterum id tempus Brumam uocant Latini scriptores.

Declinatio Solis est, dum ab Aequatore ad Tropicos Sol discedit. Arcus uero Coluri, interceptus à Tropico & Aequatore, distantiam eius habet

eius habet, quæ est .24. graduum ferme. Tantum enim etiam Tropici ab æquatore distant, & poli Zodiaci à polis mundi, ut iam dictum est.

Ascensio declinationi contrario modo intelligitur, dum Sol à Tropici Aequatori appropinquat, quanquam sensibile iudicium dicit Solem ascendere, dum ad Tropicum Canceri descendit: descendere uero, dum à Cancro ad Aequatorem cedit, cum potius tamen ascendat.

DE COMPOSITIONE MATERIALIS
SPHAERAE, ATQVE INIBI DE
Circularum Theoria, CAP. VII.

Sphæram materialem si quis componere uelit, hoc modo agat. Primum Coluros extruat, qui ad angulos rectos sphaeralesq; se intersecant. His, si ita uidebitur, axem aptet. Dein æquatorem cum ambobus Tropicis, sed Aequatorem in medio, Tropicos ab Aequatore distantes. 23. gradibus, & .51. minutis, hoc est quod nunc toties diximus. 24. gradibus ferme. Sed notandum, primum circulis per quadrantes diuisis, ipsorum quidem quadrantum singulorum esse nonagenos gradus. Quare secundum eam theoriā, oportet reliqua spacia diuidere in circulis. Exempli gratia. Quadrans ita diuiditur: Primo in tres æquas partes: Et hæc deinde rursus in ternas alias: Deniq; hæc singule in denas. Atq; ita in quouis quadrante. 90. gradus emergunt. His ita habitis, facile est reliqua uel demere, uel addere. Nam unica hac distantia seruata. 24. ferme graduum, spacia in sphaera facile noscuntur. Tot enim gradibus distat Tropici ab Aequatore, atq; Arctici à suis polis: & Zodiacus ab altero Tropico ad alterum ita ponitur, ut ecliptica ambobus contingat, scindat aut Aequatorem super Coluro Aequinoctiorum, appropinquet uero polis super Coluro solstitiorum. Postremo Meridianus & Horizon aptentur secundum ipsorum descriptionem, et parata est Sphaera, quantum Geographico negotio usus est.

Integrum est res tota, aut rei pars, quæ sexagenaria diuisione non

Meridianus per polos mundi
Horizon actum per eos partes
mobiles.

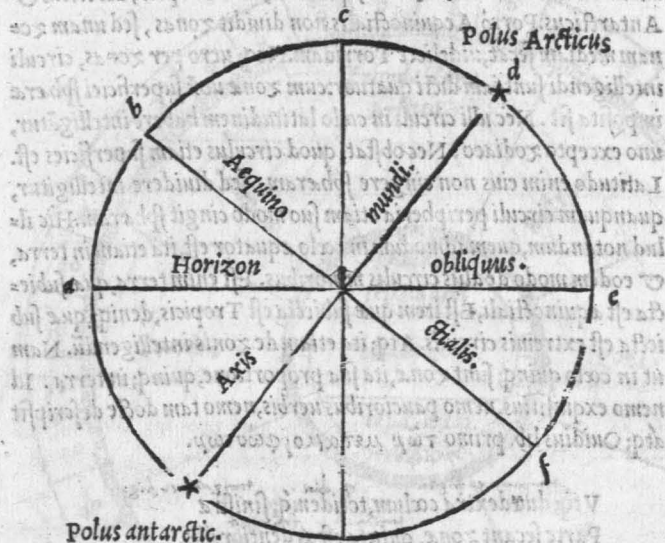
provenit. Minutum est sexagesima pars integri. Secundū est sexagesima pars Minuti. Tertium, sexagesima pars Secundi: atq; ita deinceps secundum multitudinem unitate crescentem. Exemplum in circulis. Zodiacus diuiditur in 4. equas portiones, quos quadrantes uocamus. Quadrans in tria signa, Signum in 30. gradus, Gradus in 60. minuta, Minutum in 60. secunda, Secundum in 60. tertia, & c.

Exemplum in tempore. Dies naturalis in 24. horas diuiditur. Hora in 60. minuta, Minutum in 60. secunda, Secundum in 60. tertia, et sic deinceps. Colligitur ergo quæ minuta præcedūt, esse integra: quæ uero sequuntur, esse partes integri.

QVID PER ELEVATIONEM POLI INTELLIGATUR. CAP. VIII.

Porro firmis rationibus demonstratum est ab Astrologis, ubicun-
que locorum homo fuerit, medium cœli illi semper apparere. Hoc autem animaduertendum, in singulis regionibus, singulos esse hor-
izontes. Deniq; illud etiam operæ precium est notare, si homo sub
æquatore fuerit, illi apparere utrūq; polum in horizonte. Sin ab æqua-
tore cesserit polos uersus, alterum polorum eleuari, alterū deprimi in-
uisibilemque reddi. Atq; ut res clarior sit, exemplo hoc demonstrandum
est. Cede ab æquatore septentrionē uersus uno gradu, polus Arcticus
uno gradu leuabitur, Antarcticus deprimetur, uerticis punctus, pe-
dumque; itidem uno gradu cedent. Item si ab æquatore ad Tropicū usq;
Canceri iueris, leuatus est polus Arcticus 24. gradibus ferme, totidem
Antarcticus depressus gradibus, tot etiā cesserit punctus oppositus uer-
ticali puncto, ac sic deinceps, donec sub ipsum polum cōcesseris. Qua-
tuor itaq; hæc puncta, magnā huic negotio lucem adferunt, quare dili-
genter consideranda sunt. Colligitur ex his, idē esse si dicas: polus no-
ster 30. gradibus leuatur nobis: Sive: polus noster ab horizonte 30.
gradibus distat: Sive: zenith nostrum ab æquatore 30. gradibus abest.
Est autem

Est autem hæc huius rei demonstratio.

Sit Colurus nostro Meridiani iunctus, a b f. horizon a e. Zenith
eius c. æquator b f. Polus mundi arcticus, d. erit c e, quarta cir-
culi pars, & b d similiter. Probatio: quia sunt quadrantes a polis ad
suos circulos. Sunt autem quadrantes circulorum maiorum omnes æ-
quales. Porro c d, cōmunis arcus est duorum quadrantū c e, & d b.
Ipso igitur dempto, reliqua erunt equalia, uidelicet b c, distantia ze-
nith ab æquatore, & d e eleuatio poli supra horizontem. Probatio. Si
ab æqualibus æqualia demas, remanentia erunt equalia.

Quadrantes maiorū circulorum
omnes æquales.

Hæc demonstratio
authenticā de Sphæra.

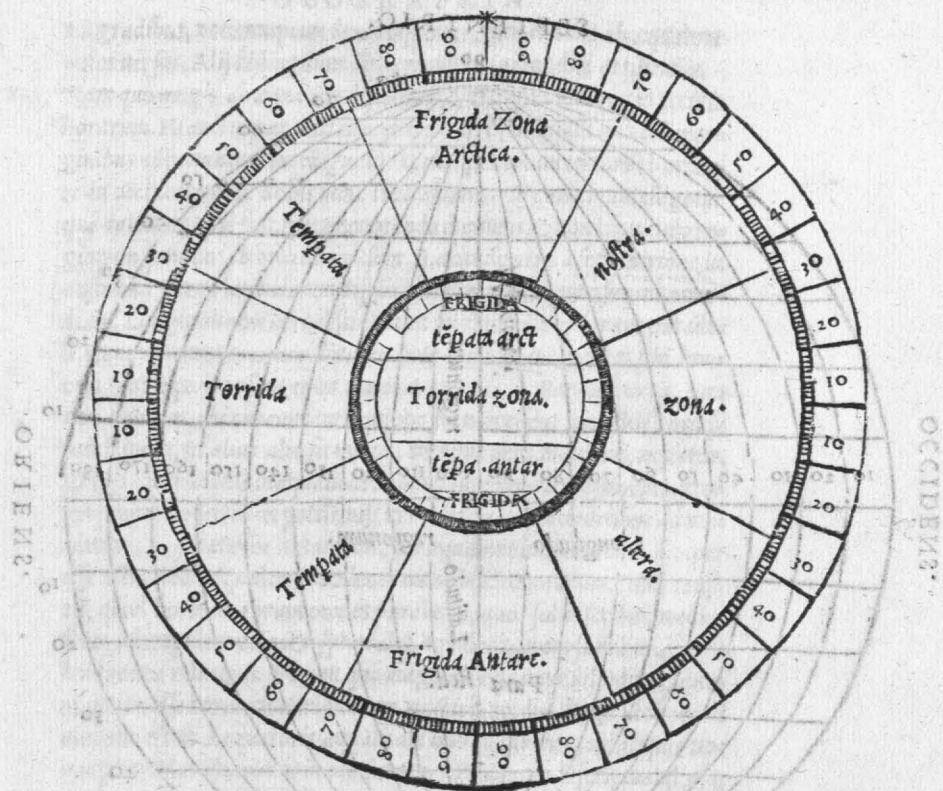
Regula Geo-
metrica.

DE QVINQUE ZONIS. CAP. IX.

Zona est spatium de superficie cœli, ac eadem quidem propor-
tione terræ, inter duos circulos minores comprehensum. Sunt
c 3 autem

autem circuli diuidentes zonas, quatuor, duo Tropici, Arcticus & Antarcticus. Porro Aequinoctialis non diuidit zonas, sed unam zonam mediam secat, uidelicet Torridam. Neq; uero per zonas, circuli intelligendi sunt iam dicti quatuor: cum zona uox superficiei sphaerae imposita sit. Nec ulli circuli in coelo latitudinem habere intelligatur, uno excepto zodiaco. Nec obstat, quod circulus etiam superficies est. Latitudo enim eius non cingere sphaeram, sed diuidere intelligitur, quanquam circuli peripheria etiam suo modo cingat sphaeram. Hic illud notandum, quemadmodum in coelo aequator est, ita etiam in terra, & eodem modo de alijs circulis minoribus. Est enim terra, quae subiecta est aequinoctiali, Est item quae subiecta est Tropici, deniq; quae subiecta est extremis circulis. Atq; ita etiam de zonis intelligendū. Nam ut in coelo quinque sunt zonae, ita sua proportionē, quinque in terra. Id nemo exquisitius, nemo paucioribus uerbis, nemo tam docte descripsit atq; Ouidius lib. primo τῶν μεταμορφώσεων.

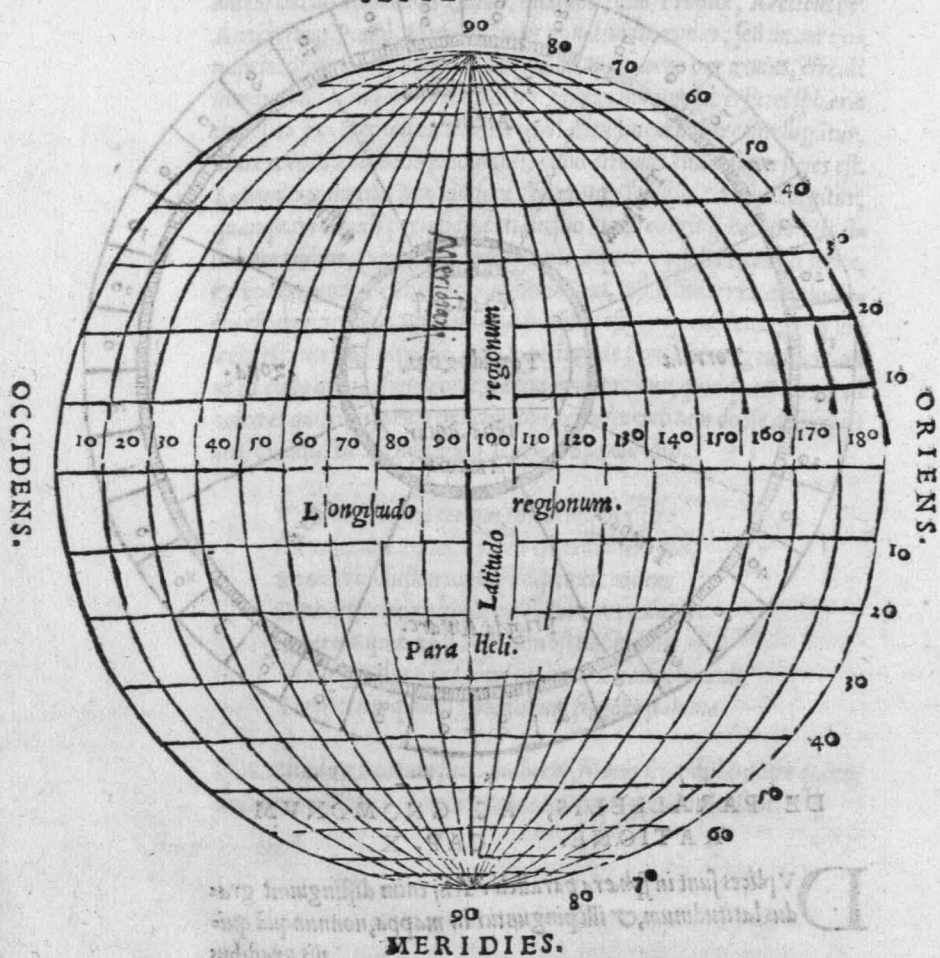
Tempora et frigida
 Vig; duæ dextra coelum, totidemq; sinistra
 Parte secant zona, quinta est ardentior illis,
 Sic onus inclusum numero distinxit eodem
 Cura dei, totidemq; plagæ tellure premuntur.
 Quarum quæ media est, non est habitabilis æstu.
 Nix tegit alta duas, totidem inter utraq; locauit,
 Temperiemq; dedit, mixta cum frigore flamma.
 Latitudo zonarum facile habetur, si quis sciat distantiam quinque
 circulorum. Nam 24. ferme gradus totum negotium uersant.

DE PARALLELIS, AC GNOMONVM
 RATIONE. CAP. X.

Duplices sunt in sphaera paralleli. Alij enim distinguunt gradus latitudinum, & illi pinguntur in mappa, nonnunquā quibus gradibus

GEOGRAPHIA.

nis gradibus, nonnunquam denis distantes, numerando ab æquatore polos uersus. Alij distinguunt differentias horarum dici artificialis. *Generali preposito* Nam quo magis ab æquatore disceditur, tanto maior uariatio accidit horarum. Hi autem paralleli non pinguntur in mappulam, uerū marginibus adponuntur. Intelliguntur tamen per totam terram ab oriente in occidentem. ac de his nunc tractabimus. Ut autem intelligatur qua ratione positi sint, hæc prenotanda duximus. Quod longitudo regionum sumitur ab ortu in occasum, Latitudo uero à septentrione in austrum. Porro latitudinem determinant paralleli, mensurant meridiani. Longitudinem uero distinguunt meridiani, mensurant paralleli. Cum autem omnes meridiani in polo conueniant, omnes sibi inuicem sunt æquales: sunt enim maiores circuli. Paralleli uero, cum non habeant ubi concurrant (quippe sic non essent paralleli) necessum habent, ut alius alio sit maior, omnium uero maximus, æquator. Et ipsi à meridianis in æqualibus arcibus intersecantur: quorum arcum proportio sciri non potest, nisi ex totius circuli proportionem ad maximum. Præterea notandum, sub æquatore habitantibus, semper esse diem nocti æqualem, duodenarum uidelicet horarum. Cuius causa est, quod horizon eorum omnes parallelos, quos sol describit, medios secat, ad angulos rectos & sphaerales, æqualesq; arcus supra atq; infra horizonta relinquit. Verum quo magis ab æquatore disceditur, tanto maiorem esse horarum uariationem, noctisq; & dici. Ergo ubi horarum uariatio est ab Aequatoris æqualitate uno quadrante, ibi aliquis nouus parallelus ab oriente in occidentem à Ptolemæo descriptus est, usq; in eum, qui per mediū Hybernæ, ubi propter sphaeræ præcipitem coartationem, non quadrantibus proceditur, sed medietatibus, & paulo post totis horis. Est autem hæc subiecta descriptio ex Ptolemæi libro $\pi\epsilon\pi\iota\tau\omicron\varsigma\ \mu\epsilon\gamma\acute{\alpha}\lambda\eta\varsigma\ \pi\omicron\chi\eta\mu\alpha\tau\iota\alpha\varsigma$.

Numerus parallelorum.		Hore cum partibus.		Elevatio poli, siue elongatio parallelorum ab Aequatore.		Loca per que scribuntur paralleli.		Climata.	
Polus * Arcticus.	39	Medius annus	90	90	90	Per mare glaciale	XIX	39	
	38	Menses quinque	84	75	96	Per mare glaciale	XIX	38	
	37	Menses quatuor	78	60	419	Per mare glaciale	XVII	37	
	36	Menses tres	73	45	372	Per mare glaciale	XVII	36	
	35	Menses duo	69	30	317	Per mare glaciale	XVII	35	
	34	Menses unus	67	15	317	Per mare glaciale	XVII	34	
	33		66	Perfection primus i. imbras circume-	304	Per Gothiam	XVI	33	
	32		66	(ducentium.		Per Gothiam	XVI	32	
	31		65			Per extrema Scythie.	XV	31	
	30		64			Per Scythiam	XIII	30	
	29		63			Per Thylem.	XIII	29	
	28		62			Per Eborac insulas.	XIII	28	
	27		61			Per Septem. Hybernie	XIII	27	
	26		59	Hic imbrarum rationes deficiunt.		Per medium Hybernie.	XIII	26	
	25		58	40	419	Per australes part. Hyb.	XII	25	
	24		57	39	372	Per Camolodun. Britan.	XI	24	
	23		56	37	317	Per mediam Britannia.	XI	23	
	22		55	36	304	Per Balleu Britannia.	XI	22	
	21		54	34	278	Per Tanais officia.	X	21	

Numerus parallelorum.		Hore cum partibus.		Elevatio poli, siue elongatio parallelorum ab Aequatore.		Loca per que scribuntur paralleli.		Climata.	
Polus * Arcticus.	39	Medius annus	90	90	90	Per mare glaciale	XIX	39	
	38	Menses quinque	84	75	96	Per mare glaciale	XIX	38	
	37	Menses quatuor	78	60	419	Per mare glaciale	XVII	37	
	36	Menses tres	73	45	372	Per mare glaciale	XVII	36	
	35	Menses duo	69	30	317	Per mare glaciale	XVII	35	
	34	Menses unus	67	15	317	Per mare glaciale	XVII	34	
	33		66	Perfection primus i. imbras circume-	304	Per Gothiam	XVI	33	
	32		66	(ducentium.		Per Gothiam	XVI	32	
	31		65			Per extrema Scythie.	XV	31	
	30		64			Per Scythiam	XIII	30	
	29		63			Per Thylem.	XIII	29	
	28		62			Per Eborac insulas.	XIII	28	
	27		61			Per Septem. Hybernie	XIII	27	
	26		59	Hic imbrarum rationes deficiunt.		Per medium Hybernie.	XIII	26	
	25		58	40	419	Per australes part. Hyb.	XII	25	
	24		57	39	372	Per Camolodun. Britan.	XI	24	
	23		56	37	317	Per mediam Britannia.	XI	23	
	22		55	36	304	Per Balleu Britannia.	XI	22	
	21		54	34	278	Per Tanais officia.	X	21	

Где отолит имбре.

HEN. GLAREANI

In hac figura primus ordo significat numerum parallelorum. Sunt enim .30. in uniuersum. In secundo ordine posita sunt horae cum partibus. Deuenitur autem ab .12. horis ad medium annum. Porro tertius ordo declarat, quot gradibus quibus parallelus ab aequatore distet, donec ad nonagesimum usque gradum peruentum fuerit. Deinde sequuntur tres ordines pro umbrarum in Gnomonibus ratione, quorum primus aestiuam umbram explicat, Secundus aequinoctialis, Tertius hybernā, usque ad .25. parallelum. Nam ultra deficiunt rationes umbrarum, propter propinquitatem nimis angustam, ut ait Ptolemaeus.

Vltimus ordo loca habet in terra habitabili, per quae paralleli ipsi meant. Marginibus porro apposuius utrinque illic parallelorum nomina ex umbris, hic climatum numerum. Sed de ijs in sequentibus copiosius differemus. Exempli gratia. Aequinoctialis est primus parallelus, qui habet perpetuo .12. horas. Elongatio eius nulla est: quippe alij paralleli ab ipso distant. Aestiua umbra est .27. & semis partium, quatuor Gnom. 60. Aequinoctialis nulla, Hyberna totidem quot aestiua. Per mediam autem Africam describitur aequinoctialis, ut habet nostra etate terra habitabilis.

Item secundus parallelus. 12. habet horas, & quadrantem: distat ab aequatore gradibus quatuor & quadrante. Umbra aestiua partes habet. 21. & trientem. Aequinoctialis partes. 4. cum triente & uncia. Hyberna uero triginta duas. Meant autem per Taprobanen insulam Indici maris. De reliquis parallelis eodem modo coniiciendum.

De Gnomonibus autem hoc sciendum: Erigatur ad perpendicularē stilus in plano, & eque cum horizonte iacente, diuidaturque stilus in .60. equas partes, in quas easdem & planū iacens & eque scindatur, sed longius multo protendatur, uidelicet ut hyemales umbrae pingi queant. Tūc sanē in quauis regione, quas diximus umbras, facile uidebis. Nā aequinoctialis umbra bis in anno inquiri potest, aestiua semel, ac hyberna semel, uidelicet cum sol est in Tropicijs. Deficiunt autem umbrarum rationes in uicesimosexto parallelo. Superfluumque est (ait Ptolemaeus) uel horarum

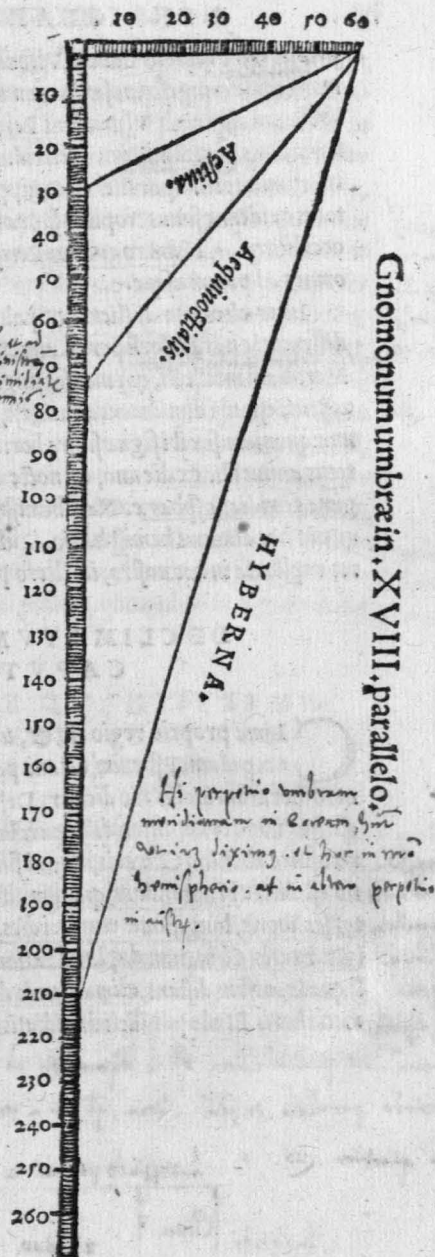
GEOGRAPHIA. 15

horarum, uel umbrarum quadrates, in gnomonibus recensere, ob nimis angustam propinquitatem parallelorum. Porro obiter hic notandum, & ex umbrarum, quanquam alia, ratione, triplices sunt nominati paralleli.

Primi Amphiscij, id est, in utraque partem umbram mittentes.

Fit enim bis in anno, sole ad ueritatem, & amphitice aduentante, ut gnomones nullam umbram faciant in meridie. Ac horum quidem umbrarum, circa Cancrum uersatur: ad Septentrionem autem, cum Sol ad Capricornum descendit. Tales cerie sunt omnes inter duos tropicos comprehensi paralleli: In figura uero nostra, sex primi.

Alteri sunt Heteroscij, id est, in alteram duntaxat partem umbram mittentes. Primus eiusmodi est parallelus per Syenen, uidelicet Tropicus Canceri, quanquam is Solem supra caput habet, nō etiam reliqui Heteroscij. Heterosciorum itaque primus

primus est Tropicus Cancrī, Vltimus autem tricesimus secundus, numero quidam uicesimus sextus, omnes à Tropico Cancrī ad circulum arcticum usque. Vltimi sunt Periscij, id est, qui umbram in omnes horis mittunt in circulum omni die. Horum primus est tricesimus tertius parallelus. Quippe in hoc dies 24. horarum est. Et totus quidem aestiuus tropicus supra horizonta conspicitur, alter uero occultitur. Numero quidem Periscij sunt septem, à circulo arctica omnes ad polum usque.

Inter circulum arcticum et polum, propter sphaera angustiam, differentia parallelorum per .15. augetur gradus, sed utrinque ab latere Meridiani intellecti, qui menses singulos efficiunt, donec sub polū deuentum est, ubi dimidiatus annus, est, dies unus: dimidiatus alter, nox una: quoniam sex ibi signa supra horizonta consistunt, sex infra. Itaque totus annus illic ex die uno, et nocte una conflat. Est autem haec figura dimidiatae sphaerae. Nam hemisphaeria eiusdem rationis sunt. Et quae in hoc diximus hemisphaerio, in altero prorsus ita habent. Quare res explicata in hoc nostro, in altero patet.

DE CLIMATVM RATIONE, CAPVT .XI.

Clima proprie regio est, et, ut Columella ait, quoquo uersus eo. pedum. Est enim octaua pars iugeri. Apud Geographos uero horarum inclinatio dicitur. Definiunt autem hoc pacto: Clima est spatium terrae, inter duos parallelos comprehensum, in quo potest rectissime ab initio Climatis, usque ad finem eiusdem, dimidia hora uariatio est diei. Vbi notandum, quotum aliquod clima ab aequatore fuerit, tot semihoris, longissima eius loci dies, superat diem nocti aequale. Est igitur ratio Climatum dupla ad rationem parallelorum. Nam paralleli quadrantibus distant, climata uero duobus quadrantibus, id est, medietatis horis. Et ubi paralleli dimidiatis horis constituentur, ibi climata integris

Longitudo pedum. 240

Latitudo pedum. 120.	Clima	28800	120

240

integris horis procedunt, et sic sequenter ad finem usque parallelorum, seruata dupla ratione. Ex figura autem precedenti parallelorum, facile est conijcere omnia accidentia Climatum, ut sunt horarum differentiae, poli eleuatio, et umbrarum ratio. Porro qui nostra aetate de Climatibus ratione scripserunt, praeeptionem nobis dederunt, cum ab initio, tum à fine claudicantem: qualis est Ioannis à Sacro Busto, quem auctorem de sphaera, uocant. Climata uero haud dubie denominari debent ab ultimo parallelo, ubi media hora dici uariatio est. Erunt itaque Climata .15. his nominibus nominata: Per Aualicum sinum, per Meroën, per Syenem, per inferiora Aegypti, quod alij δία ἀλεξανδρείας: per Rhodum, per Hellepontum, quod auctor de sphaera uocat δία πόντου: per medium pontum, per Borysthenis hostia, per Agrippinam Coloniam, per Tanais fluij hostia, per mediam maiorem Britanniam, per australes partes Hyberniae, per septentrionalia Hyberniae, per Thylen, per extrema Scythiae, per Gotthiam, per mediam Islandiam, per mare Glaciale, et ultimum hinc polum usque. Ceterum ut hic descripta sunt Climata hemisphaerii nostri, ita in altera parte alterius hemisphaerii, eadem ratione constitui possunt, quemadmodum etiam antea de parallelis diximus.

QVOD TERRAE QVANTITAS HV- MANO INGENIO CERTO DE- prehendi queat. CAP. XII.

Ad eam rem hypotheses sunt aliquot. Prima. Circuli ad circulum esse proportionem. Secunda. Medium coeli nobis semper apparere. Tertia. Demissos radios à sole, in terrae differenteis partibus, parallelos esse. Quarta. Terram se ad totum coelum habere uelut punctum. Quinta. Aequalium angulorum productas circumferentias, similes esse, id est, eandem rationem, proportionemque habere ad circulos suos. Eius est exemplum subsequens.

E 2 Nam quem-

Quia denominatio
fieri dicitur a fine

Vltima initia climatum simpliciter uide-
buntur cognita ipse, sed uelut nomen
nullam habens regionem notitia in
austrium. Ptolemaeus autem uelut a quo
horum habundantibus descriptis. Nam si
appellatio primi climatis per Meroën
nobis est. Perinde.

Nomen huius loci mittenda sunt
uel minime fingenda. Vbi potest per se
uideri.

De iugero Columella
lib. 5. cap. 1. dicit
quod quatuordecim
cap. 17.

Quia ex figura
et uelut se
horizonta rationem
spatium
esse.

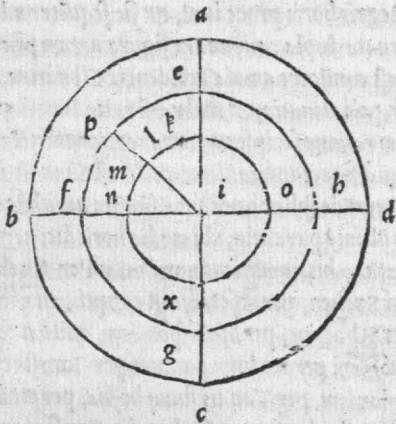
Quia Sol non omnino
quibus nihil ad eum habent.

Ratio huius est. quia similes infiniti
non possunt, finitum autem finitum
est. Quare proportio est. + Vltimum
horum propositio est
ita plana
quidam.

Non autem huius
autem. +
ibi non est huius

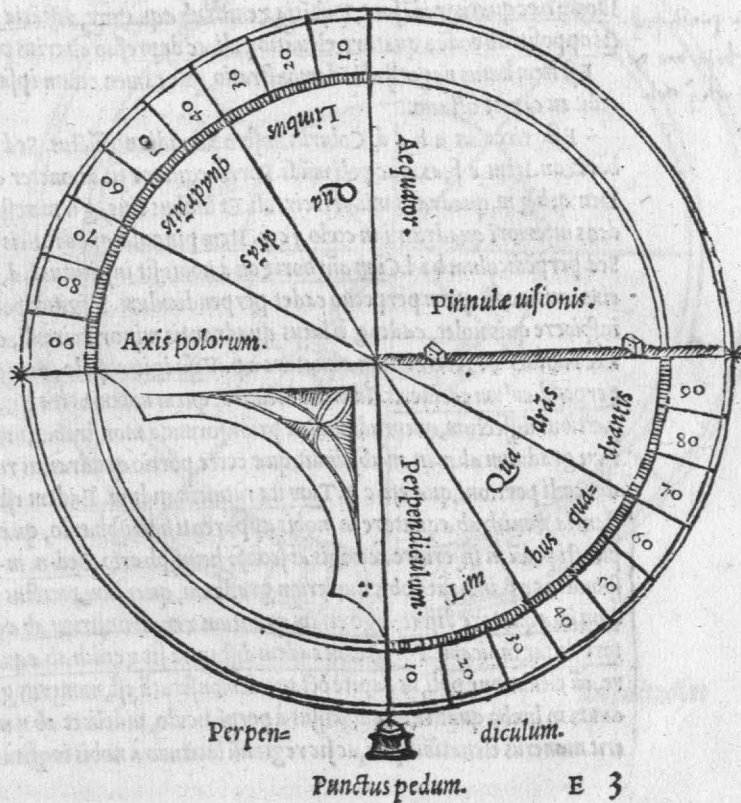

Nā quemadmodū b a,
est quadrans maximi cir-
culi a b c d, ita f e est qua-
dras medij circuli e f g h,
et n l minimi. Sunt enim
oēs ad angulū a i b. Itē ut
p e est octaua pars medij
circuli, ita l e est octaua
pars minimi circuli. Sūt
enī ad eundē angulū ar-
cus. Ita quemadmodū cōe-
lū in quātuor aequas ptes
diuidimus, super centrū

mundi, nimirum sua proportiōe etiam terra in quatuor partes scinditur, ut superni quadrantes infernis quadrantibus comparētur. Et quē-
admodum quadrātes in cōelo nonagenis gradibus diuiduntur, ita etiā
terrē quadrantes. Cum autem cōelum circumuoluatur, totum utiq; sub
aspectum cadit: atq; ita facile est illic quartā portionem inuenire. Se-
cus autem de terra. Quandoquidē homo diutina peregrinatiōe, ni su-
periora respexerit, scire nō potest quotam partem eius trāsierit. Alioq;
facillimū erat totius terrē quantitātē, atq; adeo omnes eius partes in-
uestigare. Ideoq; hęc ex superioribus uenari oportet. Quam ad rem
sunt Astrolabia, atq; alia instrumenta multa. Porro de Quadrāte ne-
gotium facillimum est, id nunc exequemur. Diuide quemuis circulum
in partes quatuor, ita ut dimetientes duę se in centro ad āgulos rectos
intersecent. Deindē semidiametro alteri pinnulas appone, per quas et
poli stella, uel aliud astrum uideri queat: aut per quas radij solares
possint demitti. Ex dictis aut notum est, si per pinnulas uideas polum,
eam dimetientem significare axem mūdi: alteram autem pinnulis cas-
rentem, æquatorem. Quod si per foramina pinnularū, radios solis ac-
cipias

cipias (quod commodissime fit cum sol sub æquatore decurrit) illa dime-
tiens tūc significat æquatorem, altera uero axem mundi. Porro limbus
quadrantis diuidendus est in nonaginta partes, et si uoles, etiam oppo-
situs arcus in totidem. Deniq; fige in centrum perpendiculū, et paratus
est quadrans, quantū ad hoc negotium attinet. Huius hęc est figura.

Hęc figura isto tota pñm est, ut initiatis his dñis, ut pñm ex uisibilibus
videret ex q; fundamento pñderet, quadrantis theoria, id in sequēte pagina repositū.

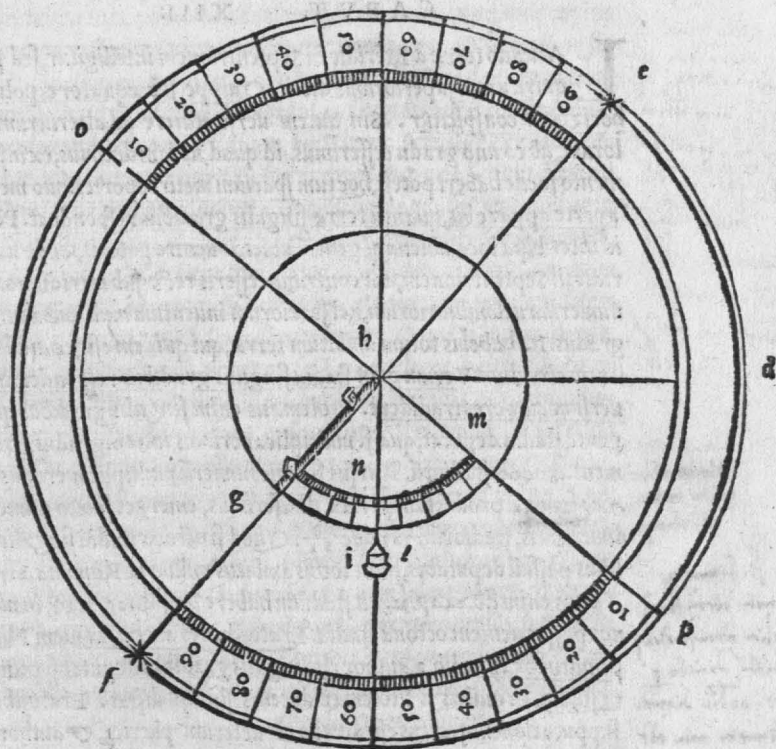
Ceterum memoria tenendum est, quod capite octauo diximus, quatuor puncta cum horizonte cedere, ab meridie in septentrionē cedentibus nobis, aut contra, à septentrione in meridiem. Sunt autem hæc, Duo poli, zenith capitis nostri, atq; punctum ei oppositū. Nam quantum superius nos ab æquatore discesserimus, tantum inferius oppositū punctū identidē cedit, atq; adeo polus alter leuatur, alter deprimitur. Ideoq; hæc quatuor idē sunt, Distātia zenith ab æquatore, distātia puncti oppositi ab eodē æquatore, eleuatio poli, ac depressio alterius poli.

Est item huius negotij alia demonstratio, quæ tamen etiam ipsa pro
cedit ex capite octavo.

Esto circulus a b c d, Colurus nostro Meridiano iunctus. Sed b d
 horizon. Item e f, axis ac poli mundi. Porro æquator sit diameter o p,
 Deniq; h g m, quadrans minoris circuli. Et limbus eius, g n m. respon-
 dens inferiori quadranti in cælo f c p. Item pinnule quadrantis g h.
 Sed perpediculum h i l. Cum aut horizon à nobis sit institutus b d, erit
 eius axis a c, in quem perpetuo cadet perpediculum. Si igitur polum
 inspicere quis uolet, cadet g h latus quadrantis minoris circuli, cum
 axe mundi f e. At h m, cum æquatore o p. Viso igitur polo, uide quo
 perpediculum ceciderit. Id enim in limbo, quem uidemus ita esse. 90.
 partibus dissectum, quem admodum prior formula monstrabat, nume-
 rum graduum ab n in m abscondit, quæ certe portio quadrantis respo-
 det cæli portioni, quæ est c p. Tum ita ratiocinandum. Eadem est di-
 stantia zenith ab æquatore in nobis apparenti hemisphærio, quæ ex
 punctu pedû in inferiore ac nobis absconso hemisphærio. Sed n m rea-
 spondens c p, indicat nobis numerum graduum, quantum punctus pe-
 dum ab æquatore distat, ergo etiam quantum zenith nostrum ab æqua-
 tore distat, indicabit. Porro cum eadem distantia sit zenith ab æquato-
 re, cû eleuatione poli, ut capite octauo demonstratû est, numerus gra-
 duum in limbo quadrantis abscissus à perpediculo, uidelicet ab n in m
 erit numerus eleuationis poli, ac sic regionû latitudo à nobis inq̃sita est.

Inspiz de:
m. strahl

Assimilio ad
rationalitatem

De latitudine

DE LATITVDINE TERRAE
CAPVT. XIII.

Latitudo terrae à Meridie in Septentrionem intelligitur, sed perquiritur ex superioribus dictis. Quippe sub equatore polus in horizonte conspicitur. Sin autem uerso itinere ad alterutrum polorum, ab eo uno gradu cesserimus, id quod, ut iam diximus, ex instrumento facile haberi potest, hoc tum spaciū metiri oportet: quo meso, aperte apparebit, quantū terrae singulis gradibus respondeat. Porro id inter bina loca, ubicunq; gentiū uoles, inuenire poteris, modo à Meridie in Septentrionem, aut contra, incesseris recta sub meridiano. eum numerum uel milliariorum, uel stadiorum inuentum multiplica in 360. gradus. Ita habebis totum ambitum terrae, qui quidem est secundū maiorem circulum. Verum quot stadia singulis gradibus respondeant, diuersum autores tradidere. Ptolemæus enim singulis gradibus quingenta stadia deputat, quæ si multiplicauerimus in 360. gradus, prouenient. 180000. stadiorū. Rursus si hunc numerū multiplicauerimus per 7. ac summā productam per 22. diuiserimus, emerget subito numerus dimittentis, stadiorū. 17272. ac $\frac{1}{11}$. Quod si octona stadia singulis millibus passū deputabis, fiunt totius ambitus milliaria Romana. 22500. Plinius enim lib. 2. cap. 32. ait stadium habere passus. 125. Itaq; in milles nos passus uenient octona stadia. Eratosthenes autem, ut idem Plinius penultimo capite lib. 2. author est, singulis gradibus deputat septingenta stadia. In quibus à Ptolemæo ducenis stadiis distat. Eratosthenis supputationem secutus est Strabo & ueterum pleriq; & author de sphaera. Ambitus autem totius maioris circuli, authore Eratosthene, erit. 252000. stadiorum. At millium passuum. 31500.

DE LONGITVDINE CIVITATVM.
CAPVT. XIII.

Sanè à Borea in Austrum per facile est regionum latitudinem, ut Scapite precedente iam docuimus, inuenire, quandoquidē utrinq; aliquod

triplex est apud poetras oris et occasus signorum. Anthore de Sphaera Cosmicos. qm̄ motus signorum cum Sole oritur, a primo ut uidetur malitiosus dicitur. et occasus Cosmicos est signi oppositi desensus. Chronicus. qm̄ sub nocte oritur signum. oppositum signum, in q̄ sol oritur. ita occasus Chronicus est signi cum oppositi desensus. Signi p̄ ut signum qd̄ motus Cosmicos emittit, sub nocte Chronicus oritur. Hic ut a primo, ut apparet, uerum desensus oris et occasus. Et hanc est oris cum signis alijs p̄pter minime Sole p̄pterq; intra uideri neq; uol, minor emittit minime et uidetur. Sed ut a primo.

De his oris et occasus signis etq; Colimella diuisione sine scriptum.
Plinius lib. 18. ubiq; caput. Colim: lib. 11. cap. 2.

aliquod immobile principium est, uidelicet polus. At ab ortu in occasum non ita facile, quando nullum ibi principium immobile uidetur. Ideoq; notandum, quemadmodum zodiacus in 12. signa diuiditur, ita etiam æquinoctialis. Quem eo libentius nominamus, quod zodiaci signa in æqualiter oriuntur atq; occidunt. Porro quini deni gradus æquinoctialis, id est, dimidiatum signum, singulis horis conscendunt, Triceni uero, id est, totum signum, binis horis. Sequitur ex eadem ratione, ut totus æquator intra 24. horas exoriatur, quæ faciunt diem naturalem. Item semicirculus intra 12. et singuli quadrantes senis horis. Ut igitur ciuitatum longitudo inuestigetur, hoc considerandum est, quot horis citius Sol oriatur huic, quàm alteri ciuitati. Necesse enim est, ut quæ magis ad orientem sunt urbes, etiam citius orientem solem habeant, quàm eæ, quæ ad occasum uergunt. Quod si ciuitas aliqua, una hora citius habuerit orientem solē quàm altera, haud dubie quinis denis gradibus distabunt. Si duabus horis, tricenis. Sin media hora, distabunt gradibus septenis ac semisibus. Verum hæc differentia ortuum, in diuersis regionibus potest accipi, ex uno aliquo, quod eodē tempore, atq; adeo uno momēto apparet in diuersis regionibus. Quales sunt eclipses Lunæ, quæ uno quidem minuto temporis consistunt, sed ijs, qui magis orientales sunt, plureis horas de horoscopo abscedunt, quandoquidem citius habuerūt orientem solem, ideoq; citius etiam numerarunt, ut Arbils Aßyriæ urbs orientem uersus, habuit Eclipsim hora quinta, quando Carthago occidentem uersus hora secunda. Tribus ergo horis distant, gradibus. 45. authore Ptolemæo lib. 1. cap. 4.

Eius sit typus subsequens.

a, Sinarum

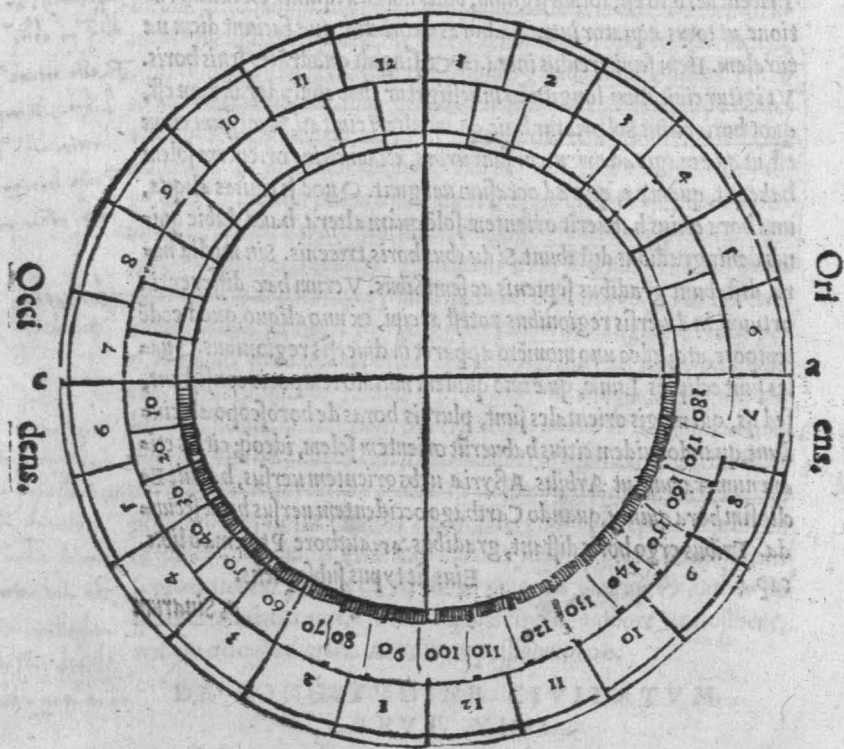
Arbils
Chartago.

In sphaera recta fig. 4.
oritur oritur, Gemini, canter
Sagittarii, ut in primis. Sed
aliq; in obliq; sphaera. et Sed
Recte oritur. Canter. Leo. Virgo
Libra, Scorpius, Sagittarius. Ob
recte a. Recte oritur dicitur signi
q̄ cum horis oritur oritur
aut recte proximam.

Anthropo
nola

À Sindrum regio & oriens. c, Fortunata insula & occidens.
a b c, superius hemisphaerium cognitum. a d c, inferius hemisphae-
rium Ptolemaeo incognitum. b c d, arcus noctis Sinarum. d a b,
arcus noctis insularum Fortunatarum.

Sep b tentrio.

Meri d dico.

DE MENSURA ET EIVS PARTI-
bus, atq; inibi de pede Romano. CAP. XV.

Mensuram omnem, de qua nobis sermo est, finitam esse constat: Partes uero eius multae sunt, cum apud Latinos, cum apud Graecos. Nobis à minimis incipiendum, sed breuiter, ut alia. Est igitur digitus, qui continet quatuor hordei grana in latum posita. Pal-
mus minor quatuor habet digitos, graece $\pi\alpha\lambda\alpha\iota\varsigma$, à nostris transuersa manus. Maior .12. digitos, quem Graeci $\sigma\tau\alpha\delta\iota\alpha\mu\mu$ uocant, Latini do-
drantem. Pes quatuor palmos minores habet. Cubitus siue cubi-
tum, sesquipedem. Gressus, duos pedes & semissem, graece $\beta\acute{\upsilon}\mu\alpha\varsigma$.
Passus quinque pedes, hoc est, duos gressus. Orgya, sex pedes: est enim
mensura inter manus expansas, ut uertit ex Suida Budaus. Stadium
125. passus. Plethrum, centum pedes, quanquam sepe pro iugero ca-
pitur. Diaulos, duo stadia. Milliarium nomen habet à mille passis
bus: continet aut stadia octo. Dolichos, duodecim stadia. Schenus,
.60. stadia. Parasanga .30. stadia. Stathmos porro, id est, tabellae
riorum, siue ueredariorum diuersorium, mensurarum maxima, nō ita
certa tamen: apud quosdam tamen milliaria .28. & semis continet.

Quando autem de mensuris certatim omnes praecipiant, qui Ma-
thematica nostra etate docet, pauci uero, quoties quid oculis subiicien-
dum est, quicquam certi adferre in medium possunt, operae pretium uis-
sum est nobis mi ornatissime Ioannes, studiose iuuentuti indicare uel
unam hic mensuram pictam, pedis inquam Romani, quam quondam
cū Lutetiae degeret, à Clariss. uiro, D. Guiljelmo Budaeo, Galliae nostrae
maximo ornamento, accepi. Nam forte cū ab urbe pestis nos pelleret, ac
ambulare aliquo liberet, commodum in mentē uenit, ut illius uillam inui-
serem. Et uidi quidem non absq; ingenti uoluptate. Denum Basilea cū
benignitas tua è Francica legatione reuersa, uellet aliquot mensibus
hic frui consuetudine D. ERASMI Roterodami, uerae ac Christi-
anae Theologiae instauratoris, parentisq; nostri, ac omnium studiosorū,

F 2

monstraretq;

Alq in hanc rōg sibi quā
construunt, quāq; ea distan-
tiae longitudine. Latitudine pelli-
et autē ē pto. lib. 2. cap. 2
Hinc pulgo passum uocant
(ed in propriis. Verū. Scilicet
pōt non possibis equis

Eni. sicut pro
iugero uertit
Strabo lib. 12.

Guiljelmus Budaus

D. Eraemio
Roterodami.

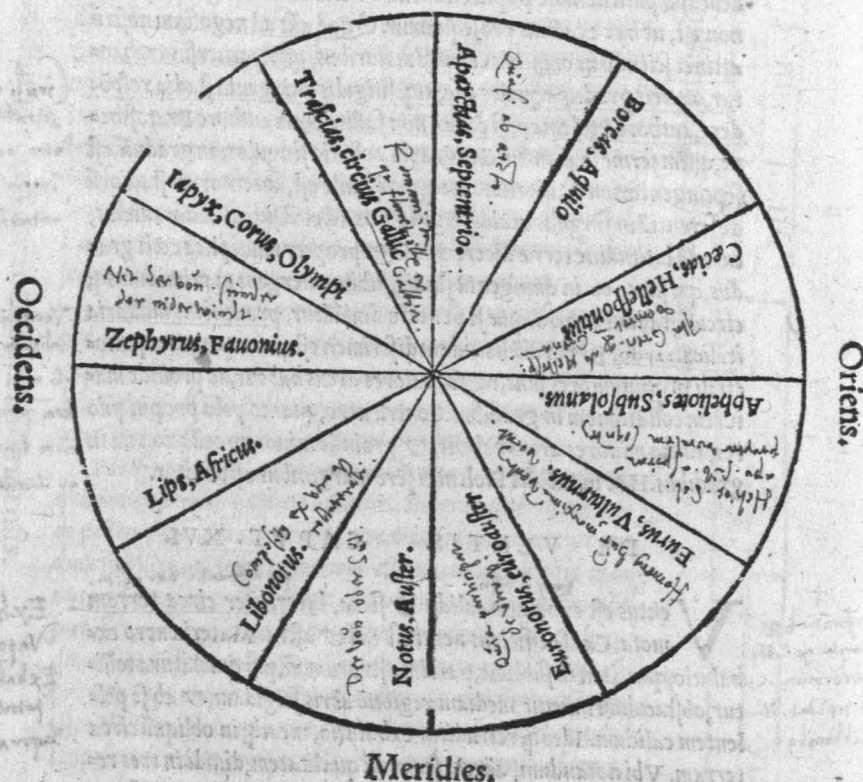

Leonardus
de portis.

diam frigidam, quam attingunt celsissimi montes. Tertiam supremam calidam, proximamq; sphaerae ignis. In hac postrema generantur dracones uolitantes, stellae cadentes, & similes impressiones, ut uocant Phisici. Quod uero ad loca uentorum attinet, notandum in quouis horizonte

Septentrio.

te quater

te quaternas uentorum regiones principales intelligi posse, quibus utrinque binas adpingere oportet. Erunt itaque tres ab ortu uenti, tres ab occasu, totidem & à septentrione, & à meridie: quae denotat hic depicta figura. Socios quidem uentos ab tropicis utrinque imaginamur, sicut ab Arcticis ex utraque parte. Poëte uero quatuor duntaxat uentos principales nominarunt: ab ortu Eurum, ab occasu Zephyrum, ab septentrione Boream, & ab meridie Austrum. De hac re sunt haec Manilij duo carmina.

Asper ab axe ruit Boreas, fugit Eurus ab ortu.

Auster amat medium solem, Zephyrusq; cadentem.

Eandem rem Nasolus. i. Metamor. describens, quanquam magis explicato sermone, atq; adeo splendidioribus figuris depinxit.

Eurus ad Auroram, Nabathaeq; regna recessit,

Persidaq; & radijs iuga subdita matutinis.

Vesper & occiduo quae litorea sole tepescunt,

Proxima sunt Zephyro. Scythiam, septemq; triones

Horrifer inuasit Boreas. Contraria tellus

Nubibus assiduus, pluuiisq; madescit ab Austro.

Venti etiam diuersarum sunt conditionum, sanissimi Boreas et Subsolanus: pestiferi Auster & Chorus: tonitruosi praecunctis quidem Boreas, quamq; etiam Circius & Chorus: etiam fulminosi sunt. Zephyrus pruinas soluit & frigus. Contrarij uenti putandi sunt secundum directionem horizontis, quemadmodum Zephyrus Subsolano, & Septentrio Austro, ut praecedens figura facile indicat. Nomina etiam uentis imponuntur sepe à contrapostis terris, quemadmodum Graeci Cacia dixerunt Hellepontium, quod ab Helleponte in Graecia deferretur. Et Horatius Chorū uocat Iapyga, quemadmodum etiam Ptolemaeus, q; ab Iapygio Italiae promontorio euntibus in Aegyptum flet, ut in Ode. 3. Sic te diua potens Cyprī. Eadem ratione Latini Circiū uocauere Gallicū, q; à Gallia ferretur. Porro multi docuerunt ut omni tpe sciatur unde quis uetus flet, quemadmodum

Sic q; hellepontius Gallie dicitur. Anglia, namque
tunc Angliam, est uetus pestifer. Vnde Jovis Gallie
Ex Anglia m. nob. venit boni, ut uentis q. e.

Vide Asagium. Nihil male succedunt.
et ibi Carminum Manilij. & Odif. 5.

Verg. lib. 1. Annot.
Vere m. uo. gelibac cane non manib; huius
Liquor & Zephyro prunis se detestant.

Hellepontius

Japix

Gallicus.

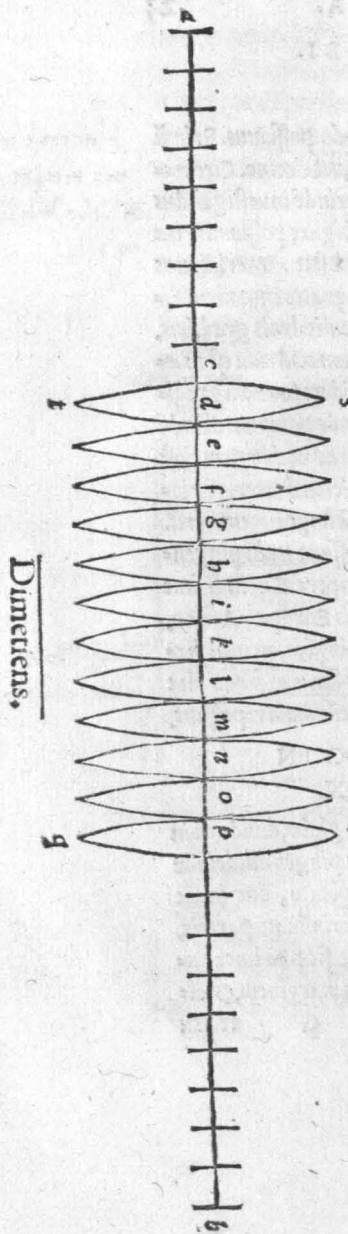

G **term**

terum extende pedem in undecimū punctum, ita ut dena
trāsmittas spacia, duc subinde arcus circularū, hemicirculijs
minores, ex puncto in punctū, deinceps mouendo pedem
circini. Porro in alterum marginem conuerso circino, cō
uersos duc arcus, ac. 12. sectis partibus, habes papyrū, quā
globo inducas. Sunt autem uelut. 12. zodiaci signa, sed in
æquatore facta, quanquam in his error bifariam accidere
potest, et quod globi raro uere rotundi ab artificibus pa
rantur, & quod circinus etiam facile cedit. Verum hæc à
mediocriter exercitato facile corrigi possunt.

Sit linea a b, in triginta æquas diuisa partes quales sin-
guli quadrantes æquinoctialis ternas habet. Posito circi-
ni pedem alterū in b, alterum extende in o, sic enim dena
transmittes spacia, duc arcum q r. Deinde ex b promoue
circinum uno puncto. ita enim alter pes in n ueniet. Tum
rursus duc arcum, atq; ita deinceps, donec in c deuentum
fuerit. Deinde in marginem alterum transfer circinum,
ita ut in a posito uno pede, in d alterū extendas, atq; illic
duc arcum s t, et emerget duodecima pars superficiei quā
querimus c s d t. Deinde ex a promoue uno puncto circi-
nū ut antea in altero margine fecimus. ita enim in e pes al-
ter ueniet, ac deinceps promoue donec ad p deuenieris, ac
habebis duodecim partes papyri, quā globo apte circū-
ponere poteris, quanquam superne propter sphaeræ coar-
ctationem nonnihil superabit. Sed id corrigere haud ma-
gno negotio quis exercitatus poterit.

DE NOMINIBVS GEO-
GRAPHORVM.
CAP. XX.

Quadruplicia sunt nomina Geographorum. Prima maris, maritimarumq; locorum. Sunt autem hæc: Mare, Oceanus, Sinus, Fretum, æstus, Euripus, Bosporus, portus, litus, agger, ora, Chersonesus, id est, peninsula, Isthmos, Insula, promontorium. Altera nomina generalia, partium terræ sunt hæc: Continens, terra, territorium, regio, regnum, prouincia, Gentiles, populus, plebs, urbs, Ciuitas, Oppidum, Emporium, Castellum, Vicus, Pagus, Villa, Casa, Tugurium. Tertia nomina agrorum sunt hæc: Mons, Vallis, Collis, Cliuus, Rupes, Vertex, Iugum, Cacumen, Conuallis, Fauces, Campus, Ager, Aruum, Pratum, Pascua, Sylua, Lucus, Nemus, Saltus, Virgulta, Spinetum, & similia. Quarta, nomina generalia flumiorum, stagnorum, & cæterorum aquosorum locorum, sunt hæc: Fons, Riuis, Fluiuis siue Flumen, Torrens, Fluentum, Gurges, Amnis, Fluctus, Vnda, Ripa, Ostium, Alueus, Vadum, Lacus, Stagnum, Palus, Lacuna, Cisterna, Piscina, Thermae. Hæc apud Ioannem Cocleum Noricum amicum nostrum, diffuse ac eleganter descripta, paucis attigimus, ne in alieno opere ingeniosi esse uideremur.

To: Cordeus Norius.

DE DIVISIONE TERRAE. CA. XXI.

Quoties fit mentio de diuisione terræ habitabilis, intelligitur hæc sectio de superficie terræ supra aquam extante, quam homines & reliqua animalia inhabitant. Eius tres sunt partes: Europa, Africa & Asia. Minima est Europa, in qua nos sumus. Caput eius Roma. Media est Africa, in qua Carthago, pertinax Romani imperij æmula. Maxima autem est Asia, cuius caput quondā Troia. Porro hæc tres partes uocantur continens. Nam insula dicitur undiq; circumdata mari, Nec alicubi harū adherens cōtinuata terra. Europa diuiditur ab Asia mari Aegæo, Propontide, Ponto Euxino, Meotide palude, Tanai fluuiio, et hinc linea, quæ recta à fontibus Tanais ad septentrionē porrigitur. Inter mare Aegæū et Propontidem est Hellespontus, per quem olim tranauit Leæder ab Abydo ad Sestum, urbes littorales, illā Asiæ,

G 2 hanc Eur

inimis Euxinis
 hanc habitabilem
 opprobriis. y anti:
 gra. in. v. male
 hospitabile -

hanc Europæ. Inter pontum Euxinum & Propontidem est Bosphorus Thracius. Inter Mæotim & pontum Euxinum, Bosphorus Cimmerius, ab oppido Cimmerico Thauricæ Chersonesi, quod ipsum tamen à Cimbris nomen habet, autore Strabone lib. 7. Eadem Europa ab Africa diuiditur, primum freto Herculeo, deinde mari mediterraneo, quod etiam nostrum mare omnes scriptores uocant. Accipit autem appellationem hoc mare ab uarijs, quas alluit, gentibus. Nā ubi Iberiam, id est Hispaniam attingit, uocatur Ibericum. Vbi Baleares insulas, Balearicum. Vbi Galliam, Gallicum. post Ligusticum, ab Liguribus populis: & Tyrrhenum, & Tuscum, & Hetruscum, & Inferum. Item Hadriaticum, siue Venetum, siue Superum, Ionium deinde, & Siculum à Sicilia, & Sardonum à Sardinia, & Africum ab Africa. Ita Libycum, Aegyptiacum, Syriacum, Pamphylicum &c. Africa uero diuiditur ab Asia mari Indico, mariq; rubro, qui & sinus Arabicus dicitur. Deinde de linea quæ ab Heroum ciuitate per Isthmum, quo Asia & Africa cōnectuntur, ad nostrum mare uergit, quamuis pleriq; autores ponant terminos Asia & Africa Nilum, quos recte reprehendit Ptolemæus lib. 2. cap. 1. Ait enim commodius esse, quoties fieri potest, mari, quam flumine continentem diuidere. Præterea ne Aegyptus scindatur, ac distrahatur, si Nilus statuatur terminus.

EVROPA.

DE EVROPA ET PARTIBVS
eius maioribus. CAP. XXII.

AB Europæ descriptione omnes autores incepterunt, tanquam ab ea quæ esset notior ac magis culta. Deniq; maxime celebrata, cum ob Macedonum imperium, tum ob Romanorum potentiam. Strabo etiam libro. 2. multas præterea rationes adfert, Hanc Ptole-

maus
Hæc possimum ideo ad hunc descripta fuit, modum ut a iuueni-
et hinc possit. Nam pampis traditis fuit et hinc et meliori
capere ingenio. ©.

maus libris duobus, uidelicet secundo & tertio, descripsit, in utroq; regiones decenas septenas enumerans. Ita ut in uniuersum regiones Europæ sint. 34. tabulæ uero decem. Sunt autem regiones hoc ordine, Hybernia insula Britannica, Albion similiter insula Britannica, Hispania Bethyca, Hispania Lusitania, Hispania Taraconensis, Gallia Aquitanica, Gallia Lugdunensis, Gallia Belgica, Gallia Narbonensis, Germania magna, Rhetia, Vindelicia, Noricum, Pannonia superior, Pannonia inferior, Illyris & Dalmatia. Haftenus ex libro secundo apud Ptolemæum, sequente uero libro rursum. 17. hæ: Italia, Cynus, Sardinia, Sicilia, Sarmatia in Europa, Taurica Chersonesus, Iazyges Metanastes, Dacia, Mysia superior, Mysia inferior, Thracia, Chersonesus, Macedonia, Epyrus, Achaia, Peloponnesus, & Creta insula.

DE REGIONIBVS QVAE LIBRO SECUNDO
apud Ptolemæum continentur. Et primum de
Insulis Britannicis. CAP. XXIII.

CVM autem in describendo orbe, ingenium ac industriam Ptolemæi nemo uicerit, operæ precium uisum est nobis illuc iuuentutē uelut ad fontem, & perfectum huius negocij artificem dirigere. Perstrinximus itaq; regionū generales fines ad illius præscriptionē, pauca adijcientes rerū uel priscarū, uel nostræ ætatis: insigniūq; locorū quædam notia, ut uidelicet tædiū iuuentutis allenaremus. Porro nec in artificio solū eximius Ptolemæus, sed in ordine quoq; admirabilis, ita regiones deinceps texuit, ut à sinistris ad dexteram, hoc est, ab occasu ad ortū: deinde à magis septentrionalibus ad australia pergeret. Ideoq; ab Hybernia insula maxime septentrionali atq; occidentali incepit.

Hybernia itaq; insula à Septentrione Hyperboreo alluitur occasu, ab occasu occidentali, à Meridie Vergiuo, ab ortu Hybernico. Hodie dicitur Irlandt. Paret autem Anglorum regi. Homines sunt agrestes. In ea fabulantur esse D. Patricij purgatorium. De hac miranda

Est gmo eris admodum et ræsim. Færum Thom: Linnæi
Sist Hyberniam, quod in ille non fuit capituli mînima mînibar.
Angliam quæ conuictio affert uolam. uerum hyberniam. parua qd
regi Angliæ. sed Angli eo non multum aui ferunt. ©.

Ptolemæus describens
orbis artifices.

Admirabilis ordo
Ptolemæi.

I.

Prima Europe
tabula.

Hybernia paret
Anglorum regj.

sub cognatos. Sed ipsi fontem cogunt plerumque pingere fabula.

HEN. GLAREANI

Scribit Pomponius Mela. Albion a septentrione habet Oceanum Deucalidonium, ab occasu Hybernicum et Vergium, a meridie Britannicum, ab ortu Germanicum. In ea neq; montes sunt, neq; paludes, auctore Ptolemaeo. Hodie in duo regna diuisa est insula, Anglia, et Scotia: quibus populis non admodum conuenit. Anglia hodie multis eximijis claret ingenij, et qd rarum est, erudito rege HENRICO eius nominis octauo, cuius exemplo non mirum est multos ad studia honesta excitari. Insula triquetra est apud Caesarem et Strabonem. De ea copiose tractat Caesar lib. 5. de bello Gallico. Insulae adiacent his Orchades triginta numero, et Thyle septentrionis ultima apud ueteres.

DE HISPANIA. CAP. XXIIII.

Continetis prima portio ad occasum, est Hispania, quae a Septentrione Cantabrico, ab occasu occiduo clauditur Oceano, a meridie freto Heculeo, et mari nostro, ab ortu Pyrenaeis montibus, qui Galliam ac Hispaniam determinant. Strabo lib. 3. corio bubulo adsimilat. Hae tres in partes a Ptolemaeo diuiditur, in Baeticam, Lusitaniam, et Taraconensem.

Baetica a Baeti fluuio denominata, fines habet a septentrione Lusitaniam, diuisam ab ea fluuio Ana: ab occasu oceanum occiduum, a meridie fretum Herculeum et mare nostrum, ab ortu lineam, quae a Balearum ciuitate ad Anā ducitur. Haec regio hodie regnum Granatae dicitur.

Lusitania a septentrione habet Taraconensem Hispaniam, diuisam ab ea fluuio Durio, ab occasu Oceanum occiduum, a meridie Anan fluuio, ab ortu lineam ab Ana ad Durium ductam. Hanc regionem aliquanto maiorem facit Strabo. Et nostra quoq; etas. Portugallia enim uocatur, regnum nobile, cuius solertia factum est, ut ab Hispania in Indiam hodie nauigetur. Ciuitas regia in ea est Vlybōna, quam Plinius Olyssipponem uocat. Pro hoc Olyssippo apud Plinium qd legimus, sed ita ut non improbitur.

Taraconensis Hispania, plusquam dupla ad priores, a septentrione oceanum

Taraconensis duplo maior duobus hijs.

Celtiberi praclarissimi Hispania populi.

Tarraconensis ciuitas a q Tarraconia.

GEOGRAPHIA.

oceanum Cantabricum, ab occasu occiduum habet, Lusitaniam, Baeticamq; a meridie mare Ibericum, siue nostrum, ab ortu Pyrenaeos montes ac Galliam. Hanc secut annis Iberus, a quo olim Romani Hispaniam ceteriorem ac ulteriorem diuiserunt. Haec natio hodie quatuor habet regna, Castella, Gallitiae, Nauarra, ac Tarraconia, ab incluta Scipionum ciuitate. Praclarissimi in Hispania populi Celtiberi, ac eorum urbs Numantia, quae Romanis decem annis resistit, tandem a Scipione inferiore expugnata. Item Saguntum oppidum insigni clade sub Hannibale clarum, et Carthago noua a Scipione superiore expugnata. Porro Hispania Romanis obstitit plus ducentis annis, sub Augusto primum perdomita. Insulae adiacent Hispaniae Balearum, maior et minor, quae hodie etiam inde Maiorica ac Minorica uocantur. Et Gadis in extremo oceano Herculi sacra. Item Herculis columna in Baetica, Calpe.

DE GALLIA. CAP. XXV.

Sequitur Gallia post Pyrenaeos montes, inter Hispaniam, Germaniamq; et duo maria, Oceanum et mare nostrum sita. Quam Caesar, et ueteres omnes in partes tres diuiserunt, Aquitaniam, Celticam (quae proprie Gallia) et Belgicam. Aquitania a Celtis diuiditur Garumna fluuio. Celtica a Belgis fluuio Sequana, Deniq; Belgica a Germanis fluuio Rheno. Hic enim est antiquus limes Gallorum et Germanorum apud omnes auctores. Atq; haec diuisio fuit antiqua. Augustus autem Caesar Aquitanis adiecit quicquid inter Garumnam et Ligerim amnes est populorum. tum reliquos Celtas in Galliam Lugdunensem et Narbonensem diuisit, adiecta Narbonensi prouincia uetere, quam antea Romani tenuerant, quae hodie adhuc nomen tenet. Hanc diuisione posteriores secuti sunt Geographi, praecipue uero Ptolemaeus. Eam nos quoq; nunc prosequemur.

Aquitania igitur habet ab occasu oceanum Aquitanicum, a septentrione et ortu Lugdunensem Galliam, fluuio Ligeri discretam, a meridie para

hos montes habet praecipuos. in Baetica locum in Baetica. Celtiberi amnis. Tarraconensis Hispania hodie quatuor regna. Numantia. Saguntum. Carthago. Insulae Balearum. Maior Minor. Gadis. Calpe Herculis columna.

Tertia Europa per tabula. Antiquus limes Gallorum et Germaniam uersus. Celtica in Lugdunensem et Narbonensem Galliam diuisa.

Albion. Scotia. VIII. regis laus. Orchades. Thyle.

Secunda Europa per tabula. Hispania in tres partes diuisa. Flumen paria ciuitas.

Gallia. bona.

adit citior longe. etiam. etiam.

Hispania quae a Rom. et a domitu.

Altera solima. et in Africa. et in Africa. et in Africa.

Quid Augustus Aquitanis adiecit?

Bilibi. quae in Hispania.

minatur. Hæc natio non prorsus ita habet apud Strabonem, qui eam ad Comum usque extendit. Hi origine Thusci sunt, ut author est Liuius libro quinto ab urbe condita. Et lingua Thusca etiamnum apud Rhætos manet, quanquam non incorrupta, ut idem ait Liuius. Ipsi in tria fœdera scissi sunt, licet non eo omnino tractu, quem pingit Ptolemæus.

Vindelitia ab occasu Lyco et Rhætia, à septentrione Danubio et Germania, ab ortu Aeno et Norico, à meridie item alpihus clauditur. In ea præclarissima urbs Augusta Vindelicorum ad Lycum amnem.

Noricum ab occasu Aenum flumen et Vindeliciam, à septentrione Danubium et Germaniam, ab ortu pannoniæ superiorem, à meridie alpes habet. Hæ duæ nationes nunc nomen Bauariæ habent.

Pannonia superior ab occasu Noricum, à septentrione Germaniâ et Danubium, ab ortu Pannoniâ inferiorem, à meridie Illyrim habet. Hodie Austria et Stiria. Porro in ea præclarissima urbs Vienna.

Pannonia inferior à septentrione Germaniam et Danubiū, ab occasu Pannoniâ superiorem, à meridie Liburniâ siue Illyrim, et ab ortu Iazygas Metanastas habet. Hæc hodie sub Vngaris propemodum est.

Illyris, quæ eadem Liburnia (nam authores hæc duo nomina ferè confundunt) Item Dalmatia (quæ magis ad ortum ac meridiem à Ptolemæo non singulatim descripta, quanquam regionem singularem puto) à septentrione habet utraq; Pannoniam, ab occasu Histriam, ab ortu superiorem Mysiam, à meridie Macedoniam ac mare Hadriaticum. Tota hæc Natio Sclauonia hodie uocatur, uulgo mendenland.

DE ITALIA, CORSICA, SARDINIA, et Sicilia CAP. XXVIII.

Sexta Europa. **I**Talia peninsula ab occasu Alpium iugis terminatur, ad Varum usque flumen, et Tyrrheno pelago, quod etiam mare Tuscum et inferi dicitur, à septentrione alteris alpium iugis, quæ Rhætia, atque alijs sequentibus

sequentibus nationibus imminet, ab ortu Hadriatico mari, quod nunc Venetum uocant, olim à Romanis Superum uocabatur, denique à meridiem mari Siculo. Hæc omnium regionum præclarissima. Caput habet Rhomam, olim gentium dominam, et Tyberim amnem. Vrbes præterea præclarissimas, Insubrium Mediolanum, Venetorum Veronam, et urbem nouam, quæ nunc Italiae clarissima est, Ligurum Genuam, Thuscum Florentiam, Campanorum Capuam, nec longe ab ea liberam quondam Neapolim. Per mediam Italiam mons Apenninus tendit, perinde atque spina per tergum hominis. Est in Italia togata Gallia iuxta Padum ingens flumen, ad Rubiconem usque amnem, ubi uera Italia incipit. Hæc olim Gallia Cisalpina uocabatur, cum altera Gallia, uidelicet nostra, Transalpina, Comata, ac Bracata diceretur. Italiae forma tibie demortui hominis adsimilis est.

Cyros, quæ et Corsica, insula, ab occasu et septentrione mari Ligustico, ab ortu Hetrusco clauditur, à meridie mari, quod inter ipsam ac Sardiniam iacet. Hæc insula est nunc sub Genuensium dominio. Laudatur hodie ex ea uinum.

Sardinia ab ortu habet Tyrrhenū pelagus, à meridie Africū, ab occasu et septentrione Sardoū. Hæc insula plateæ humani pedis adsimilis est. præ tabula.

Sicilia insula triquetra, ab occasu et septentrione mari Tyrrheno clauditur, à meridie Afro, ab oriente Hadriatico siue Ionio. Tria habet promontoria, unde et Trinacris à Græcis dicta, quorum Pelorus septentrionem ac Italiâ spectat, Pachynus ortū, Lilybæū meridiem et occasum. Ex Lilybæo quodam naues à Cartaginensium portu egredientes uidere poterat, ut refert Valer. Max. li. i. non ita longe à fine Itaque quodam putant Siciliâ plus æquo remotam ab Africa in Ptolemæi descriptiōe. Strabo tamen li. 17. ait Carthaginem distare à Lilybæo spacio millium stadiorum ac quingentorum ferè, quæ cum Ptolemæi non omnino discrepat pictura. In hac insula mons Aetna incendio memorabilis, Syracusæ urbs, ac Messana. Sardina ac Sicilia hodie sub ditione Hispanorum esse dicuntur.

DE SARMATIA EUROPAE, TAVRICA

Chersoneso, Iazygibus Metanastis, Dacia, duabus
Mysijs, & Thracia. CAP. XXIX.Octava Euro-
pe tabula.

Sarmatia Europæ terminatur à septentrione oceano Sarmatico, ab occasu Vistula fluuiio & Germania, à meridie Iazygibus Metanastis, Dacia ac Mysia inferiore, ab ortu Sarmatia Asiatica, fluuiio Tanai, Meotideq; palude. Hæc regio nostra ætate in multas regiones diuisa est, Poloniam, Rhusiam, Prusiam, Lituaniã, Liunioniã, Moscuiam, Podoliã, Albam Rhusiam. Sarmatiæ maior pars, neq; parua Germaniæ portio hodie sub uictoriosissimo principe SIGISMUNDO rege Poloniæ degit. Est in hac Borysthenes satis celebre flumen.

Taurica Chersonesus Meotide palude, Cimmerio Bosporo, ac mari Euxino penè circumdatur. Hodie minor Tartarea à quibusdam.

Nona Euro-
pe tabula.

Iazyges Metanastæ terminos habent à septentrione Sarmatiam Europæ, ab occasu & austro Germaniã & Pannoniam inferiorem, ab oriente Daciam, hodie septem castra dicuntur, uulgo Sibenburg.

Dacia terminatur à septentrione Sarmatia Europæ, ab occasu Iazygibus Metanastis, à meridie Mysia superiore & Danubio, ab ortu Mysia inferiore & Danubio. Hanc hodie Transsylvaniam uocant. Est aut longe alia ab ea, quam non recte hodie Daciam uocant, cum sit Dania appellanda, uulgo Dänmårkt, ad Cimbricam Chersonesum.

Mysia superior à septentrione habet Daciam, ab occidente Dalmatiam, à meridie Macedoniam, ab ortu Thraciam. In ea est Dardania. Hæc hodie Seruia dicitur.

Mysia inferior ab occasu habet Daciam, à septentrione Sarmatiam in Europa, ab ortu pontum Euxinum, à meridie Thraciam & Aemum montem. Hic Danubius sex hostijs in pontum Euxinum effunditur. Hodie Valachia & Bulgaria.

Thracia à septentrione habet inferiorem Mysiam, ab occasu superiore

riorem, à meridie mare Aegæum, ab ortu Bosporum Thracium, ac Pontidem. In hac Constantinopolis est, olim Bizantium.

Ad Thraciam & Hellespontum est proprie Chersonesus, ubi urbs Sestus, amore Herus & Leandri clara.

DE MACEDONIA, EPIRO, ACHAIA, EV-

boia, Peloponneso, & Creta insula. CAP. XXX.

Macedonia limites habet à septentrione Dalmatiam, Mysiam superiorem & Thraciam, ab occasu Ionium pelagus siue Adriaticum, à meridie Epirum atq; Achaïam, ab ortu Aegæum pelagus. Eadem natio rebus gestis, et regum nobilitate præclarissima, præcipue uero Alexandri Magni. In ea urbes quoq; præclarissimæ, Thessalonica, Philippi, Demetrius. Montes: Athos, Olympus, Ossa, Pelios, & Othrys. Fluuij: Sperchius, Penæus, Axius & Strymon. Ptolemæus hanc latiorē facit quam uetusta descriptio habet apud Liviū de bello Macedonico.

Decima Euro-
pe tabula.

Epirus à septentrione terminatur Macedonia, ab occasu & meridie mari Ionio siue Adriatico, ab ortu Achaia. Montes in ea Acroceræunea & Pindus à Thessalis imminens. Ciuitates, Oricum, Ambracia & Actium. Hæc natio à Romanis maxime uastata fuit, nobilis suo quondam Pyrrho rege. Insulam adiacentem habet Corcyram, olim Phæaciam dictam ut putant quidam, nobilem carmine Homeri, & Alcinoi rege, nunc Corfu nominant. Sunt & aliæ adiacentes insule, Ithaca Vlyssis patria, Cephallenia, & Echinades, ac Zacynthus.

Achaia ab occasu habet Epirum, à septentrione Macedoniam, ab ortu mare Aegæum, à meridie Adriaticum & Creticum pelagus. In hac sunt Athenæ disciplinarum alitrix quondam, Delphi in Phocide oraculo Apollinis clari. Montes, Helicon, Parnassus, Cytheron, Hyemettus. Fluuius, Asopus. Regiones præclarissimæ, Aetolia, in qua Calydon: Boeotia, in qua Thebæ: ac Phocis, in qua (ut diximus) Delphi. Item Sunium promontorium. Achaia Eubœa ingens adiacet insula.

H 3 hodie

hodie Nigra pont. In ea Chalcis ciuitas clara morte Aristotelis. Ea est iuxta Euripum è regione Aulidis portus Boeotiae.

Peloponnesus limites habet à Septentrione Corinthiacum sinum, Isthmum, & Creticum pelagus. Ab occasu atq; meridie Hadriaticum pelagus, ab ortu Creticum mare. Hodie Morea dicitur. Hæc toto orbe peninsula maxime celebrata est, propter Mycenarum, Argiuorum, Lacedæmoniorum, Sicyoniorum, Eliensium, Arcadum, Pylionum, & Messeniorum imperium. Multæ horum populorum præclarissimæ urbes, multi principes celebrati, immensæ res gestæ, montes quoq; ac fluij celeberrimi. Ab occasu Strophadas insulas habet duas, ab Austro Cythæra, ab ortu Salamina, & Aeginam maximæ fame.

Creta insula ab occasu terminatur mari Hadriatico, à septentrione Cretensi, à meridie Punico, ab oriète Carpathio. Hæc quoq; insula nulla sub cælo magis celebrata, centum olim habebat oppida, ideòq; ab Homero ἐκατόμπολις dicta, hodie Candia. Item in Aegeo pelago insulae sunt multæ, quædam ab situ uocantur Cyclades, quæ circa Delum in circulo posita sunt. Reliquæ Sporades dicuntur, q; undiq; p mare dispersæ sint. De his omnibus Plinius lib. 4. cap. 12. copiosissime. Hæc oēs nationes, quas hoc capite enumerauimus, sub Turcarum impio sunt.

AFRICA.

DE APHRICA, ET EIVS PARTIBUS, ac primū de Mauritanij duabus, Africa minore, ac Numidia. CAP. XXXI.

Sequitur deinde Aphrica altera mundi pars, quam Ptolemæus libro quarto tabulis quatuor descripsit. Habet autem regiones duodecim, Mauritanias, Tingitanam ac Cæsariensem, Numidiam nouā, Aphricam propriam, Cyrenen. Marmaricam, Libyam, Aegyptum inferiorem,

riorem, Thebaida, Libyam interiorem, Aethiopiam supra Aegyptū, Aethiopiam omnibus his australiorem.

Mauritania Tingitana ab occasu habet oceanū occidentalem, ad septentrionem fretum Herculeum & Ibericum usq; ad Maluæ fluij hostia, ab ortu Mauritaniam Cæsariensem, à meridie Getuliam et Libyam interiorem. In hac Ptolemæus duos Atlantes constituit, maiorem & minorem. Est in ea Tingis Cæsarea, & columna Herculis Alyba.

Mauritania Cæsariensis ab occasu habet Tingitanam, à septentrione Sardoum pelagus usq; ad Ampsagū fluium, ab ortu Africam, à meridie Libycos montes & Getuliam. In hac Syphacis quondā regia, & Masæyliorum regnū, quod postea in Masanissæ manus uenit.

Aphricæ latus occidentale terminatur Mauritania Cæsariensi, et Ampsaga fluiui: septentrionale, pelago Aphricano: oriète, Cyrenæ: meridionale, desertis interioris Libyæ. In hac Carthago est pertinax in perniciem usq; suam Romani imperij æmula. Est Vtica, ubi postea prior Cato se occidit. Est & Numidia provincia, quam suis quibusdam, sed non ita proprijs terminis descripsit Ptolemæus. In ea Cirthæ regio ciuitas maxima. Quamquam Ptolemæus eam Cirtensiorum faciat urbem. Multæ ante Aphricam insulae sunt, & duæ Syrtis, maior & minor, impediti ac salebrofi sinus maris. Hæc tota cum duabus Mauritanij natio, hodie Barbaria uocatur.

DE CYRENAICA, AC RELIQUIS nationibus Africæ. CAP. XXXII.

Cyrene ab occasu habet Syrtim magnam, ac Africam propriam, à septentrione Libycū pelagus, ab ortu Marmaricā, à meridie deserta Libyæ interioris. Ciuitates insignes inter cæteras sunt Beronice, Arsinoë, Ptolemæis, Apollonia ac Cyrene, unde & pentapolis dicta.

Marmaricam, Libyā, ac Aegyptū, Ptolemæus nō adeo accurate distinxit, quanq̃ Marmaricā ad Cyrenen ponit, deinde Libyam, postremo Aegyptum ad Asiam & sinū Arabicum. Hæc tres etiā nationes ad septentrionem

Prima Africa
cæ tabula.

Secunda. Africa
cæ tabula.

Tertia Africa
cæ tabula.

Septentrionem habent Aegyptiacum pelagus, ad meridiem Aethiopia supra Aegyptum. In Libya hac est Hammon oraculo Iouis clara ciuitas. In Aegypto inferiore Alexandria est metropolis, opus Alexandri Magni, & regum Ptolemaeorum regia, denique nostri Ptolemæi patria. Hæc Aegyptus Nilo quotannis irrigatur, fluuiio totius orbis maximo, qui septem hostijs in nostrum mare exoneratur, ac Aegyptum inferiorem in literæ Δ formam ambit. Supra hanc Thebais regio est ad Nili ripas utrinque, ac undique propemodum montibus circumdata. In ea multa ac præclarissimæ urbes, ut Thebæ centum portis, Homero celebrata: quæ etiam Νόσπολις, de qua Iuuenalis:

Rari quippe boni, numero sunt uix totidem, quot
Thebarum portæ, uel diuitis hostia Nili.

Ad sectionem Nili, ubi Δ efficit, Babylon est; atque paulo infra Tanis, ubi filij Israël priorem captiuitatem, de qua in Exodo, passi sunt, ac Moise duce per rubrum mare siue sinum Arabicum in desertam Arabiæ deducti, postea in terram sanctam uenerunt.

Quarta Africæ tabula.

Libya interior terminatur à septentrione duabus Mauritanij, Africa atque Cyrene, ab ortu Aethiopia, quæ supra Aegyptum est, ab occasu oceano occidentali. Populi in hac celebres Garamætæ et Getuli. Aethiopia quæ supra Aegyptum est, terminos habet à septentrione Aegyptum, Marmaricam, & Libyam: ab occasu interiorem Libyam, à meridie exteriorem Aethiopiam, ab ortu Arabicum sinum siue mare rubrum. In hac Meroë insula est Nili, in qua diuus Mathæus prædicasse Euangelium dicitur. Item Troglodytica natio & Aromata.

Aethiopia omnibus his australior, à septentrione habet Lybiā interiorem et Aethiopiam supra Aegyptum, ab occasu et meridie Ptolemæo incognitā terrā, ab ortu sinum Barbaricum, quæ pars est oceani Indici meridionalis. In hac mōtes Lunæ sunt, ex quibus Nili paludes originē trahunt. Extremum Ptolemæo cognitum Præsum est promotorium. uerū nostra ætate tota hæc portio à Lusitanis inuēta est, ut postea exponemus.

ASIA

ASIA.

DE ASIA TERTIA PARTE MVNDI.
CAPVT .XXXIII.

ASIAM magnā Ptolemæus tribus libris descripsit, quinto, sexto, & septimo: item. 12. tabulis. Prouincias eius facit. 48. quanquā in ultimo catalogo libri octauī apud eundem non usque adeo clarum est, num Pontum ac Bithyniam duas faciat regiones, an Galatiam ac Paphlagoniam, utraq; enim illic binæ, quæ in quinto singule, nec distinctæ. Idem de magna Phrygia & Syria caua dubitamus. Sunt autem in quinto hæ nationes: Pontus ac Bithynia: quæ proprie Asia dicitur: Phrygia magna, Lycia, Galatia, Paphlagonia, Pamphylia, Cappadocia, Armenia minor, Cilicia, Sarmatia Asiatica, Colchis, Iberia, Albania, Armenia maior, Cyprus insula, Syria caua, Phœnicæ, Palestina Iudæa, Arabia petraea, Mesopotamia, Arabia deserta, Babylonia. In sexto hæ sunt nationes: Assyria, Susiana, Media, Persis, Parthia, Carmania deserta, Carmania altera, Arabia felix, Hyrcania, Margiana, Bactriana, Sogdiana, Sacæ, Scythia intra Imaum montē, Scythia extra Imaum montem, Serica, Aria, Paropamisus, Drangiana, Arachosia & Gedrosia. In septimo libro sunt hæ: India intra Gangem fluuium, India extra Gangem, Sinarum regio, & Taprobane insula.

DE PONTO AC BITHYNIA, ASIA PROPRIE, Lycia, Galatia ac Paphlagonia, Pamphylia, Cappadocia, Armenia minore & Cilicia. CA. XXXIII.

PONTI ac Bithiniæ termini sunt ab occasu Thracius Bosphorus & Propontidis pars, à septentrione pontus Euxinus, ab ortu Galatæ Prima Asiæ, à meridie regio quæ proprie Asia. In ea sunt urbes præclaræ Chalcedon, Nicæa ac Nicomedia.

Thraciæ enim restituta comitibus.

1 Quæ pro

Locus Ptolemæi etiam
hodie Sabiæ, nec ex
cinit a quocumque

Chalcedon
Nicæa
Nicomedia

Que proprie Asia dicitur, habet à septentrione Bithyniam, ab occasu Propontidem, Hellespontum, ac Aegæum pelagus, quod ijs in locis Icarium ac Myrtoū dicitur, à meridie Rhodiense pelagus, ab ortu Lyciam, Pamphylia, ac galatiam. Sed notandū regionem, quæ pprie Asia dicitur, apud Ptolemæum comprehendere Phrygiam magnā ac Cariam. Præterea esse in ea Mysias duas, maiorem ac minorem. Phrygiæ item duas, maiorem & minorem, & hanc quidem dici Troiadem, in qua Ilium ac Ida mons. Deniq; in ea esse Aeoliam, Ioniam, ac Doridem regiones. Est aut hec natio abunde apud omnes authores celebrata urbibus præclarissimis. Præterea fluminibus ac montibus innumeris Carum etiam nomen in militia clarū est. Lydorum uero in diuitijs hæc hodie cum adiacentibus regionibus magna Turcia dicitur.

Lycia terminatur ab occasu & septentrione regione quæ proprie Asia dicitur, ab ortu Pamphylia, à meridie mari proprio. In ea Xanthus flumen, ac Patara urbs.

Galatia limites habet ab occasu Bithyniam et partē Asiæ proprie, à meridie Pamphylia, ab ortu Cappadociam, à septentrione pontum Euxinum. In hac Paphlagonia est ad pontum Euxinum. Item ciuitas Synope, & extrema Carambis, fluuius Halis, Lydij olim ac Medici imperij discrimen. Galatæ à Celtis oriundi sunt, quos Græci Galatas, Latini Gallos dixerunt. Galatarum linguam ait D. Hieronymus suo tempore fuisse similem Treuiorum. Ad hos D. Paulus scripsit.

Pamphylia terminatur ab occasu Lycia ac Asia, à septentrione Galatia, ab ortu Cilicia & Cappadocia, à meridie Paphylico mari. In hac sunt Berga & Attalia ciuitates, quarū mentio est in actis Apostolorū.

Cappadocia terminatur ab occasu Galatia, à Meridie Cilicia, ab ortu Armenia minore, & superne etiam maiore, à septentrione ponto Euxino. In hac flumen est Termodon. Item ciuitates maritimæ duæ, Trapezus & Themiscyra. Item Amaseia Strabonis patria.

Armenia minor à septentrione et occasu habet Cappadociā, ab ortu Armeniæ

tu Armeniā maiore, distinctā ab ea Euphrate flumīe: à meridie Ciliciā.

Cilicia terminatur ab occasu Pamphylia, à septentrione Cappadocia et minore Armenia, ab ortu Ammano mōte, à meridie mari Issico siue Cilicio. In hac fluuius Cydnus, qui Tharsum urbē præclarissimā perluit, D. Pauli patriā. Hactenus Chersonesi regiōes enumeratæ sunt, quā minorem Asiā uocamus. Habet aut insulas circumquaq; adiacentes. Et Troas quidem, Tenedon, & Lesbos: Lydia uero Chium: Ionia autem Icarum, & Samum. Deniq; Caria Con, Doris Carpathum, Lycia Rhodum, omni ætate claram insulam.

DE SARMATIA IN ASIA, COLCHIDE,

Iberia, Albania, & Armenia minore. CA. XXV.

Sarmatia Asiatica terminatur à septentrione terra incognita Ptolemeo, ab occasu Sarmatia Europæ, Tanai fluuiio, Mæotide palude ac Cimmerio Bosporo: à meridie Euxino mari, Colchide, Iberia ac Albania: ab ortu Scythia intra Imaum montem, et mari Caspio. In hac sunt Amazones, montes Hyperborei, & Caucasus, Mithridatis regio, Alexandri columnæ. Hæc hodie Tartaria dicitur. Hic etiam notandū quas Ptolemæus duas Sarmatias facit, eas alios authores Scythias nominare. Ac de alijs duabus Scythijs uel nihil, uel parum tradidisse. Tametsi omnes septentrionis populos Scythas nominant passim.

Colchis habet à septentrione Sarmatiam in Asia, ab occasu pontum Euxinum, à meridie maiorem Armeniam, ab ortu Iberiam. In ea Phasis flumen, & urbs Dioscurias. Ex ea Medea cum Iasone profugit in Græciam.

Iberia undiq; mōtibus septa, terminatur à septentrione eadē Sarmatia, ab occasu Colchide, à meridie maiore Armenia, ab ortu Albania.

Albania habet à septentrione eandem Sarmatiam, ab occasu Iberiam, ab ortu mare Caspium siue Hyrcanum, à meridie armeniam maiorem. In his regionibus cum Mithridate rege Ponti bellauit

Mare Aegæum
Icarium
Myrtoū.

Mysia Maior.
Minor.

Phrygia Maior.
Minor.

Caris militaria celebres.
Lydi diuitijs clari.

Galatarū & Treuiroz
lingua eadem.

Phrygia magnā
Caria.

Troas Iliā
Troas.

Magna
Turcia.

Secunda Asia
tabula.

Tertia Asia
tabula.

Pompeius. Aiunt & in ea diuum Barptolemæu concionatū uerbū dei. Armenia maior terminatur à septentrione Colchide, Iberia ac Albania: ab occasu minore Armenia ac Euphrate, parte etiam Cappadocia, ab oriente mari Caspio & Media, à meridie Mesopotamia, atque Assyria. In montibus Armeniæ post diluuium arca Noë consedisse dicitur Gene. cap. 8. Quidam etiam addunt in Gordiæis montibus. Euphrates in ea oritur, & Araxes, & Tigris, fluij celeberrimi.

DE CYPRO INSVLA, SYRIA, ATQVE
eius partibus, Phœnice, Caua Syria, Palestina Iudæa, Arabia.
petræa, Mesopotamia, Arabia deserta, ac Babylonia.
CAPVT XXXVI.

Quarta Asiæ
tabula.

Cyprus insula ab occasu pelagus habet Pamphylicum, à meridie mare Aegyptiacum, ab ortu Syriacum, à septentrione Cilicium. Hæc insula Veneri quondā sacra fuit. Habet urbes Paphos duas, ueterem ac nouam, & Salamina.

Syria terminatur à septentrione Armenijs, ab occasu Syriaco pelago, à meridie Iudæa Palestina, ab ortu Arabia deserta, Mesopotamia, ac flumine Euphrate. Natio mire celebrata in Iudæorum scriptis. Sub ea Phœnice comprehenditur, & Syria Caua, siue Cœle, quam non recte uocant Curuam. Antiochiam habet ad Orontem fluiuium, nominatissimam urbem in Actis Apostolicis. Item Tyrum ac Sydonem, Seleuciam, Damascum. Montes: Carmelum, Lybanum, et Antilybanum.

Palestina Iudæa pars Syriæ, habet à septentrione Phœniciam, ab ortu Syriæ partem, à meridie Petræam Arabiam, ab occasu Syriacū pelagus. In hac Hierosolyma, Cæsarea Stratonis, Ioppe, nūc Iaphet. Multæ item aliæ in sacris literis nominatæ urbes. Ipsa etiā Samaritam complectitur ac Galileam. In ea Iordanis fluiuius, qui Genesartacum effundit. Ptolemæus etiā Tiberiadis addit lacū, qui neq; apud Pliniū, neq; apud Strabonē habetur, sed Tiberias oppidū ad Genesartidē lacum.

cum legitur apud Plinium: deniq; in Asphaltida labitur, quod mare mortuum uocat. In ea est terra, quā sanctam uocant sacre literæ, diuisa in duodecim tribus Israël. Cuius longitudo est à Dan ad Bersabem, latitudo ab Ioppe ad montana, quæ undiq; Iordani imminet, ab Arabibus.

Arabia Petræa terminatur ab occasu Aegypto, à septentrione Palestina Iudæa, à meridie interiore sinu Arabico, ab ortu Arabia felice ac deserta. In hac Petra est metropolis. Hæc olim Nabatæa dicebatur. Per huius partem filij Israël ex Aegypto in terrā sanctam uenerunt.

Mesopotamia finitur à septentrione Armenia maiore, ab occasu Euphrate fluuiio ac Syria, ab ortu Assyria per amnem Tigrim, à meridie partim Arabia deserta, partim Babylonia per Euphratem flumē. Hæc regio, quod inter duos fluuios Tigrim ac Euphratem media sit, Mesopotamia dicta est. Moses Geneseos capite. xi. uocat illam Aran. In ea urbs Carra, cæde M. Crassi nobilis, ab Hebræorum historicis maxime celebrata. Item Edeffa Abgari regis ciuitas, cuius mentionem facit Eusebius lib. i. cap. 15.

Arabia deserta habet à septentrione Mesopotamiā, ab ortu Babyloniā, à meridie felicem Arabiā, ab occasu Syriam ac Arabiā petræam.

Babylonia terminatur à septentrione Mesopotamia, ab occasu Arabia deserta, ab ortu Susiana, à meridie sinu Persico. In hac Chaldæa regio est, cuius urbs Vrchoa, quæ apud Ptolemæum Orchoa legitur, patria Abraham Geneseos cap. xi. In regione Babylonia, urbs est ipsa Babylon, opere, ac magnificentia inter septem orbis spectacula.

DE ASSYRIA, SVSIANA, MEDIA,
Parthia, Hyrcania, Arabia felice, ac duabus Carmanijs.

CAPVT XXXVII.

Assyria finitur à septentrione Armenia maiore, ab occasu Mesopotamia & Tigri flumine, à meridie Susiana, ab oriente Media. Horum imperium & antiquissimum erat, & maximum.

I 3 In hac

In hac est Ninus urbs edificata à Nino Beli filio.

Media terminatur à septentrione Hyrcano siue Caspio mari, ab occasu maiore Armenia & Assyria, à meridie Perside, ab ortu Hyrcania & Parthia. Horum etiam imperium olim magnum fuit, & ab Assyrijs tralatum. Porro regum Persarum domicilium erat æstiuo tempore Ecbatanis in Media, Hyberno in Perside.

Susiana habet à septentrione Assyriā, ab occasu Babyloniā, ab ortu Perside, à meridie Persicū sinū. Huius regionis metropolis sunt Susa.

Persis terminatur à septentrione Media, ab occasu Susis, ab ortu Carmanijs duabus, à meridie sinu Persico. Hi à Medis in se & Susa retulerunt regnum. Quorum nomen & lingua etiam nū toto oriente clarēt.

Parthia ab occasu habet Medos, à septentrione Hyrcaniā, ab ortu Ariam, à meridie desertam Carmaniam. Hi omnium orientalium maxime Romanorum impium, cum potissimum florent Romanī, retulerunt.

Sexta Asia
tabula. Arabia felix à septentrione habet Petream atq; desertam Arabias, ab occasu sinum Arabicum, à meridie mare rubrum, ab ortu sinum Persicum & mare rubrum. In hac Saba est, & nostra ætate Mecha, domicilium Machumeti.

Hyrcania terminatur à septentrione Hircano pelago, ab occasu Media, à meridie Parthia, ab ortu Margiana, ferax natio Tigris. Vnde illud Vergilij Aene. 4. Hyrcanæq; admorunt ubera Tigres.

Deserta Carmania habet ab occasu Persidem, à septentrione Parthiam, ab ortu Ariam, à meridie alteram Carmaniam.

Carmania altera terminatur à septentrione Carmania deserta, ab ortu Gedrosia, ab occasu Perside & Sinu Persico, à meridie Indico pelago. Hæ duæ nationes nihil memoratu dignum habent.

DE MARGIANA, BACTRIANA, SOGDIANA, SACIS, duabus Scythijs, ac Serica, CAP. XXXVIII.

Septima Asia
tabula. Margiana habet ab occasu Hyrcaniā, à septentrione Scythiā intra Imaum montem, à meridie Ariam, ab ortu Bactrianiā.

In ea

In ea Massagete sunt, Dace & Tapuri populi.

Bactriana terminos habet ab occasu Margianam, à septentrione & ortu Sogdianam diuisam ab ea Oxo amne, à meridie Ariam & Paropamisadas. In ea Bactra sunt eius regionis metropolis.

Sogdiana terminatur ab occasu & septentrione Scythia intra Imaum montem, ab ortu Sacis, à meridie Bactriana & India. Hactenus Alexander Magnus exercitum duxit. Sunt autem duæ Alexandriae in ea Oxiana ac ultima.

Sace terminantur ab occasu Sogdiana, à septentrione Scythia intra Imaum montem, ab ortu Scythia extra Imaum montem, à meridie India intra Gangem. Regio Nomadum est: ciuitates enim non habent, nemora autem & speluncas inhabitant, ait Ptolemæus.

Scythia intra Imaum montem ab occasu habet Asiaticam Sarmatiam, à septentrione terram Ptolemæo incognitam, ab ortu Imaum montem, à meridie Sacas, Sogdianos & Margianam.

Scythia extra Imaum montem terminatur ab occasu Scythia al- Octaua Asia
tera & Sacis, à septentrione terra incognita Ptolemæo, ab ortu Serica, à meridie parte Indiae extra Gangem. Sanè ante admonuimus de his duabus Scythijs apud ueteres raram uel nullā potius esse mentionē.

Serica terminatur ab occasu Scythia quæ extra Imaum est, à septentrione atq; ortu terra incognita Ptolemæo, à meridie India extra Gangem & Sinis. In hac Issedones sunt, ac Sera metropolis.

DE ARIA, PAROPAMISADIS, DRANGIANA, Arachosia, Gedrosia, duabus Indijs, Sinarum regione, & Taprobana insula. CA. XXXIX.

Sequuntur nationes ab Macedonibus, duce Alexandro Philippi filio, lustratæ, alioqui non usq; adeo celebres.

Aria à septentrione habet Margianam ac Bactra, ab occasu Parthiam ac Carmaniam desertam, à meridie Drangianam, ab ortu Pa-

I 4 ropami-

ropamisadas. In ea est Alexandria ab ipso Alexandro edificata.

Paropamisadae ab occasu habent Ariam, à septentrione Baetra, ab ortu Indiam cis Gangem, à meridie Arachosiam. Nomen habent à monte Paropamisso, qui ipsis imminet à septentrione.

Drangiana ab occasu habet Carmaniam desertam, à septentrione Ariam, ab ortu Arachosiam, à meridie Gedrosiam.

Arachosia terminatur ab occasu Drangiana, à septentrione Paropamisadis, ab ortu India cis Gangem, à meridie Gedrosia. In hac quoque Alexandria est.

Gedrosia terminatur ab occasu Carmania altera, à septentrione Drangiana ac Arachosia, ab ortu India cis Gangem, à meridie occasu Indico meridionali.

Decima Asia tabula. India cis Gangem habet ab occasu Paropamisadas, Arachosiam & Gedrosiam: à septentrione Imaum montem iuxta superiacentes Sogdianos ac Sacas, ab ortu Gangem fluvium ac alteram trans Gangem Indiam, à meridie Indicum oceanum. In hac Indus maximus est fluvius, à quo India nomen habet. Item Nagara, quæ & Dionysiopolis, & Nyssa apud autores, non longe ab Arachosia urbs. Hæc natio ingens est, qua uno nomine nulla maior.

Vndecima Asia tabula. India trans Gangem ab occasu habet alteram Indiam & Gangem fluvium, ad septentrionem Scythiam & Sericam, ab ortu Sinarum regionem, à meridie Indicum pelagus. In hac est aurea Chersonesus inter duos sinus Gangeticum & Magnum.

Sinarum regionem terminat à septentrione Serica, ab ortu atque meridie terra Ptolemæo incognita, ab occasu India trans Gangem & magnus sinus. De hac regione propemodum nihil est apud autores.

Duodecima Asia tabula. Taprobane insula opposita Indiæ cis Gangem, maxima omnium apud Ptolemæum, auro, argento, alijsque metallis abundas, nostra etate non omnino eo modo reperta.

Deregio

DE REGIONIBVS EXTRA PTOLEMAEUM. CAP. XL. & ultimum.

QUæ extra Ptolemæi descriptionem sunt regiones, non ita certis authoribus traditæ sunt, nec etiam tanta diligentia ac arte descriptæ. Ab occasu quicquid rerum ultra Hispanias, ac insulas fortunatas est, totum Ptolemæo incognitum fuit. A septentrione quicquid ultra sexagesimum tertium latitudinis gradum, ubi Thyle locatur ultima. A meridie quicquid ultra decimum sextum gradum latitudinis Austrine. Ab ortu quicquid ultra centesimum octogesimum gradum, quæ omnia in generali tabula apud Ptolemæum facile est conspiciere.

Extra Ptolemæum.

Porro ad occidentem terra est, quam Americam uocant, longitudine octoginta ferme graduum. Duæ insule Spagnolla & Isabella: quæ quidem regiones secundum littora ab Hispanis lustratæ sunt, Columbo Genuesi, & Americo Vesputio eius navigationis ducibus. Sunt qui putent tempore Caesaris Augusti eam terram fuisse notam, atque Maronem libro sexto Aeneidos de ea hæc protulisse carmina:

Iacet extra sidera tellus,

Extra anni solisque uias, ubi coelifer Atlas

Axem humero torquet, stellis ardentibus aptum.

Hoc de Aethiopia Maurorum Seruius intellexit. Landinus autem nullo modo Aethiopiam extra Zodiacum iacere contendit. Itaque ipse exponit extra, id est, penè extra. Porro Donatus solem pro die, annum pro nocte positum ait. Nos rem incertam iudicio lectoris relinquimus.

A septentrione Islandia insula est, Grienland, Pilappenland, Noruegia, Suedia, quæ uere Gothia. Hæc triplex est, orientalis, occidentalis, & meridionalis. Gotlandia insula, Scania insula, quæ hodie Selandiam uocant. At Plinius lib. 4. cap. 14. Scandinaviam uocasse uidetur, aut saltem uicinâ Daniam: ait enim ab incolis nominari alterum mundum.

lum, quippe quæ etiamnum incompertæ est magnitudinis.

Ad ortum maxima pars Asiæ post centesimum octogesimum lon-
gitudinis gradum à nostris Geographis adijcitur. In qua immensa re-
gna, ingentia flumina, multaq; alia dictu miranda. Adpingunt insulâ
Zypangri ad extremum orientem. Iauam maiorem & minorem, &
quasdam alias insulas, non certa tamen designatione.

Ad meridiem nostra ætate Madagascari pingitur, in eo loco ubi Pto-
lemæus Menuthiam insulâ libro. 4. capite ultimo posuit: præterea ma-
xima portio Africæ ab Hispanis lustrata, itinere illo, quo Calecutium
feruntur. Porro oceanum Indicum meridionalem à Prasso promonto-
rio Aphricæ ad Cattigaram usq; Sinarum stationem, totum inclusum
terra, Ptolemæus existimauit, quemadmodum mare Caspium, quod qui-
dem omnes antiqui Geographi oceani septentrionalis partem putarunt.

Sed illud Indicum nunc repertum est, non terra inclusum,
sed ab meridionali Oceano esse. FINIS.

EPILOGVS.

Habetis hic candidi lectores, meas de habitabili terra lucubratio-
nes, quas utinam tam gratas uobis esse sentiam, quàm sunt prompto ad
publicam studiosorum utilitatem animo compositæ. Quod si fortunatâ
hanc æditionem uidero, dabo fidelem operam, ut aliquando & lima-
tiores, et locupletiores in publicum emittantur: ac alia item no-
stra, quæ studiosis non inutilia fore existimamus. Valete.

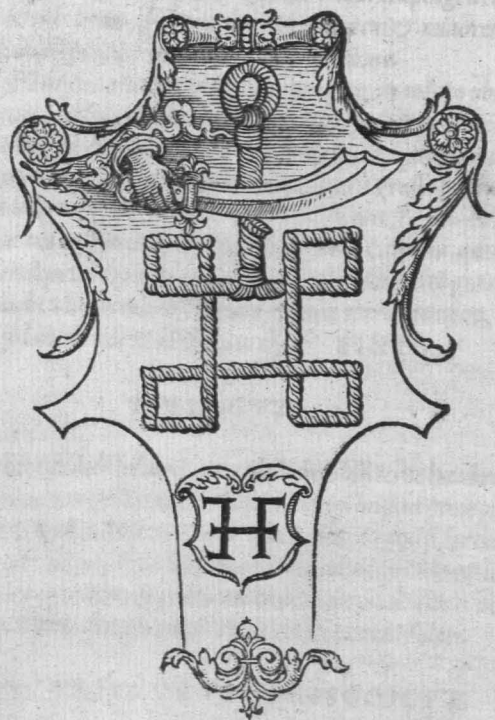
APVD FRIBVRGV M BRISGOICVM

ANNO. M. D. XXXIII.

EXCVDEBAT IOANNES FABER

EMMEVS IVLIIACENSIS.

Henrici Glareani, viri poetica
laurea dignissimi in Geogra-
phiam suam Scholia.

Anno Sal: M DXXXIII. Kal: Octobris:

CAPVT. I.

Geographiae descriptio, et quae Geographo paranda.

Geographia institutio est pictura totius partem
terrae cognita, cum ijs quae sibi quasi vniuersaliter
sunt annexa: Sunt autem q̄ illi vniuersaliter iunguntur
Simis, portus, et insignes urbes, et simpliciter omnes,
q̄ solum quoniam sp̄s, et rebus digniora, et magis nota
videntur. Ceterum inter mathematicas disciplinas
is est ordo, auctore Aristotele, priore posteriorum Aris-
toteley libro. Ut quidam sunt vniuersaliores, quas sit:
alternantes. Vnde, quidam magis particulares quas
subalternantes vocant. Vniuersales, et ad multum
magis gener. sunt duae, Vna Arithmetica, q̄ quantitatib; dis-
tinguitur. Altera Geometria.

Geographia qd.

Diuisio et ordo
Mathematicarum
disciplinarum
Vniuersaliores

Arithmetica
Geometria

Subalter-
nantes.

Subalter-
nantes.

Tertia. Chorographia versatur maxime circa quatuor, magis q̃ circa quantum totum quod describuntur. Circa. n. pingendi similitudinem omnino accipitur, circa situm, proportionumq̃ omnia. Geographia vero magis ad quantitatem q̃ qualitatem intendit. Nam de proportionibus distantiarum contemplatur in omnibus, de pingendi vero proprietate non nisi in imaginibus materiam descriptioni. Quarta, quae ex dictis trinitatibus

Chorographia pictura est, nullisq̃ cum recte componitur, nisi homo pictor. Geographia vero mathematica indiget, non pictura. Nam potest quis per puras litteras, metasq̃ demutationes loca figure, acfigurationes pingentes inscribere. Quod autem Geographia Mathematica

indigere ostendit philosophus cap. 1. Etiam in hac inquit, contemplari oportet, totius orbis magnitudinem & formam. praeterea situm ad totum orbem, & si sit partem contentam, qualem & quanta sit distans.

Quot antea trinitates
Sed et hoc q̃d hanc obiectum
q. Ceterum ad hanc trinitatem

quam maxime debent nuncisse, ut fidelissima sit
amillam. Itaq̃ nullis fuit q̃d pingere sphaeram
in nuncisse proprie
in circulo. Et
horum mentis magis
hanc Albi. Dant
Mathematica p̃
quod hanc de hanc
in hanc hanc

et sit quibus caelestis sphaera parallelis locatur. Unde de distantia ac modum magnitudinis, defixit quae super ieritatem nobis sunt, de stellis quae supra horizontem nobis feruntur, de his quae perpetuo nobis non oriuntur. De omnibus denique quae ad rationem habitationem nostram spectant differere debet. Haec ille.

Quae ad Geographiam supponit:
nuda, eodem Authore.

Translatio est descripta, ipse
phrasae prototypa sit. Item.

Insuper negotij primum videtur hystoria peragrationis, plurima notitiam nuda, ex illorum traditione, q̃ diligenter hinc regiones quasq̃ explorarunt. Alterum vero q̃d hinc potius & perfectius est, Geometrica observatio. Haec. n. per puram dimensionem distantiarum, ostendit qualiter loca inter se sita sunt. Quam positionem horum per fixas stellas docet, cum organis Astrolabii. Ceterum quod est, nec in aliqua re correpsit, aliud autem genus et imperfectius est, & altero eget, quod multis signis con-
firmis, primum cum nuncisse sit utroq̃ in modo, supponit

Cesar & portugales hic terra inueniunt. 20. aut 40. annis, q̃ Romanorum. 700. Rex Castilia, cui Cesar hanc hanc agnoscit, nunc. n. regis portug. quem Cesar fuisse legitur, ut hanc agnoscit, nunc. nisi hanc agnoscit. e. Nobilis dicitur hanc agnoscit.

Adhuc a portugales
q̃d hanc agnoscit, nunc.
alibi p̃ hanc agnoscit, nunc.
aut hanc agnoscit, nunc.
longe hanc agnoscit, nunc.

Nemo. n. dicit de regione
in q̃ nunc fuit, nec nos
nec alij, q̃ hanc agnoscit, nunc.

Horologium non ultra
nunc hanc agnoscit, nunc.
alibi hanc agnoscit, nunc.
nunc hanc agnoscit, nunc.

Impudenter igitur erant
pelagos & p̃ hanc agnoscit, nunc.
q̃d hanc agnoscit, nunc.
aut hanc agnoscit, nunc.
Sunt. n. hanc agnoscit, nunc.
pingendi q̃d hanc agnoscit, nunc.
nunc hanc agnoscit, nunc.
hanc agnoscit, nunc.
hanc agnoscit, nunc.
Sunt. n. hanc agnoscit, nunc.

Geographo neces:
saria Mathema:
tica.

quod quod prior est regio septentrionalis et huiusmodi. Item ibi
Comestantes in pomp. Archa. aut restat sibi quicquid longioris et huiusmodi. Item ibi
ad quem situm duorum horarum distantia utitur (non. n. ^{q. scriptis}
solum sive oportet, quantum hic locus ab illo distat, sed ^{maxima. No}
interius quam ceteri plagam. hoc est ad septentrionem ne ^{et quodam}
un ad solis ortum, aut alias particulares inclinationes ^{in hic dicitur.}

Nam recta ibi Rhema
Chorographi. e. aut alio
man. sunt horis. q. dicitur
ut naut. quibus libri
lingulas 24. fructus.
et non miror, et pariter ex
nos sicut ad quia mitem
dispar, et de temp. claret
rectas claret alios. e.
Et sicut q. d. quibus in
mapa Horis. e.

Signas. q. d. mitem
in Claret. rectis. At
q. sicut ex mitem. e.
q. d. rectis. mitem
q. sicut q. d. Gallia
q. d. sicut mitem. e.
q. d. sicut Gallia. e.
q. d. sicut mitem. e.
q. d. sicut mitem. e.
q. d. sicut mitem. e.
q. d. sicut mitem. e.

Si mitem. e. q. d. sicut
q. d. sicut mitem. e.
q. d. sicut mitem. e.
q. d. sicut mitem. e.
q. d. sicut mitem. e.
q. d. sicut mitem. e.
q. d. sicut mitem. e.
q. d. sicut mitem. e.

impossibile est hoc considerari diligentius, atq. exadig
absq. duorum instrumentorum opere. Secundo. Nam
dimensio, que fit ex Stadium nro, nobis certum mitem
hanc prebet, ob itinera, que raro recta sunt, circuiti:
omibus multis, terra minus ita actis, ut opus sit ex re:
rectis itinere, secundum qualitatem et quantitatem distantiarum. ^{diapetite}
obliquarum, id quod rectum iter excedit, coniectura, atq. ^{ab aliis}
e Stadium summa minuit, ut recta via mutuetur. ^{distans}
quod et in navigationibus ea de causa contingit,
interim pariter flatu per totum iter, cum equalitate
minime fructu. Terio. effectorum horarum distantia
diligenter habita est, non tamen habetur ratio ad totum
terre ambitum, neq. capatur sitis eiusdem, utrum
facile est mentiri de longius regionibus. Ut Alex. de mitem villa. q. d. p. sicut
Ioselym. sicut centro. ex foramine illo q. d. p. Solis solum recta ingreditur
aitur. At hoc e. q. d. q. d. dicitur, et diligenter hoc p. sicut mitem, mitem.
Else forame, sed mitem, nec no solum recta q. d. p. sicut mitem. e. p. sicut mitem.

et ad Septentr. q. d. de Vienna. Constantinopoli, sicut sicut et ad orientem, et q. d. mitem sicut et ad finem parallelum. ⁴
Quil de Hylpania. p. sicut sicut et ad orientem, pariter ad occidentem, sicut sicut. ⁴
ad equidistantem nitem, ad ad polos tendat, distantia
mitem que ex observatione superiorum arguitur, horum
quodlibet diligenter ostendit, sicut quantus nitem sicut
vitem nitem parallelum meridianoq. qui per hora ipsa
sunt descripti mitem. hoc est. quales nitem sicut
in meridionalibus parallelis et equidistantibus mitem
q. d. sicut in parallelis, et in equidistantibus meridionalibus.
Demum potremo de respectu ad superiora dicitur q.
tunc partem occupant ipsa duo hora nitem sicut ma:
ximi circuli, qui per eadem in terra describuntur, que
dimensio pariter ex superioribus, Stadium numerat
non eget, habita ratione partium terre, ad totius
descriptionis ambitum

Item ad D. Torrey Com.
p. sicut ex Galaxia.
sicut et mitem. e.

Ut in Grammatica littera est primum elementum, ex q̄ dem
fit syllaba, ex q̄ dictio, ex q̄ oratio, ita in Geometria
punctum est primum elementum, ex q̄ linea, ex q̄ super-
ficies, ex q̄ postremo corpus fit solidum. Est aut punctum:
hic minus pars non est, linea vero longitudo illatibilis.
Superficies est quæ longitudinem latitudinemq̄ tantum
habet. Solidum sive corpus est quod longitudinem
latitudinem ac crassitudinem habet. Hæc Euclides.

Ita transmutat
Bartholin: Sm
latus.

Solidi differentia
lib: XI. c. 1. et
lib: 1.

¶ Ad locum. neq̄ lineam ferri possit

Ratio huius est, qz punctum est quiddam indivisibile. At
indivisibile additum indivisibili non facit ipsum magis.
Itaq̄ infinita puncta magnitudinem non superant unum
punctum. Lineæ itaq̄ termini sunt puncta. Super-
ficii termini sunt lineæ. Deniq̄ solidi termini sunt
superficies.

Exm est.
Spus aut
anima.

¶ In Cap: 2. Est autem infimum

Terram esse rotundam Aristot: lib: 2. de Cælo et mundo
probat. probabilissimè ex motu eius ad centrum. Nam ut
q̄q̄ eius pars maior est, ita huiorem quàmq̄ alteram

Terra rotunda.

Simile.

+ Quomodo aut q̄
circumferentia
sua. similis terre
obstat, ad hanc
animam hanc.

Author. de Sp:

pellit, donec facta om̄ æquatione, rotunditas eius conficiat.
Cuius simile quiddam in terra videmus fore collecta ar:
cidere. Hic rotundum etiam q̄ sola aqua suum continet
hum. id est. terram, non omniq̄ terrarum propter am-
mentum habitationem. Reliquia omnia superiora ter-
ra circumdant inferiora. Sola autem terra est terre
globus, et una superficies dextra, reliqua omnia di-
abus superficieribus dextra et contraria. quidam talia
corpora orbis vocant, reliqua autem quæ unum dum-
taxat superficiem habent. nempe dextram. nominantur
sphaeras sive globos. Sed hæc omnia apud auctores
non est perpetuo observata. ¶ Sciendum primum
Sphaericam figuram om̄ perfectissimam esse Aristot: lib:
2. de Cælo et mundo hinc inde ostendit. Ceterum
ea et figuræ reparissima om̄ est. post eam deinde
ut q̄q̄ minus à rotunditate deficiat. Nec id mirum videtur

Aqua terram non undique
circundat, et q̄re.

Sola terra
aere globus.

Orbis

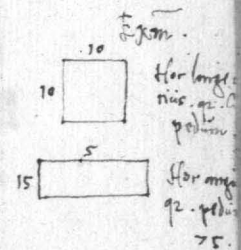
Sphæra. globus.

Sphærica
figura

Multum hanc illud
Quint: caput, et
docti, qui non
militant.

debere, nam quodlibet longe superet ea, q̄ altera parte
longiorem appellamus. Ut apud Quint: lib: 1. cap: 17.
elegantior ostenditur

¶ Quia et octava sphaera de

Hinc Arist. lib. 2. de Caelo ac mundo, bonum primum
mobile, ut veteres omnes. neq. n. plures voluerunt sphae-
ras q. octo.

¶ Totis itaq. mundis
Auctor de Sphaera diuidit mundum in Elementarem &
Aetheream. elementarem bonum eum qui q.ior continet
elementa, aetheream qui corpora caelestia.

In Cap: 3. A principio.

Finis huius capitis est, ut ostendantur, duo supra dicta sphae-
ram reliqua esse naturalia corpora. Nona autem decima
Sphaera, et si visu non comprehendantur.

¶ Motus sursum

Solui dari familiare est. Si terra perfecta esset, et huius
deijceretur, hinc lapidem in medio tandem peruenisset. ergo
~~antipedes non minus ad centrum terre tendunt q. nos.~~

¶ Ab oriente in occidentem

Ordo hic est à superioribus ad inferiora, itaq. à magis sim-
plicibus. Valde autem hinc maxime notat motum in
sole ac reliquis planetis. scilicet ¶ Quanto igitur
Exemplum si hodie, sol cum primo mobili sit in eodem
orientis puncto, ac utraq. simul corpora voluerint in eorundem

6
rursusq. in orientem, & q. horum, sol non prorsus illud punctum
tantilo tempore assequitur, sed desinit paulatim. ita de
alijs omnibus dicendum respondetur. ¶ Sequitur nona sphaera.

Hic motus dictis annis gradum unum complet, et minutum
fere. 28. Totum autem revolutione annis. quinquaginta milium
millibus. 49000. Atq. hinc quidam putant magnam
annuum platonis, quid tamen de firmamento, quidam intellegunt
relato ad nonam sphaeram. Porro hic motus priori non
prorsus est contrarius, cum non sit super eisdem polis,
nec super eodem circulo. Videtur autem in hac sphaera
praeter defectum nullus quidam esse, q. adipherum annuum
sequi, atq. ea fieri in. hic naturalis est sphaerae motus
relatus, quem detinere omnes inferiores sphaerae imitantur.
Simul autem et per motus per se sursum, ac motus per anti-
dons deorsum. Ut si in longa via q. suo motu q. motus
motum tantum spatij assequatur, quanta est viae longi-
tudo. de forma in rota, et missa in bastia similia dant
exa. Deniq. hic motus est om. planetarum. Saturnus. n.
in. 30. annis gyrat motum totius Zodiaci. Iupiter in
12. fere annis. Mars in duobus fere. Sol intra annum
+ West. 365. dieb. et 6. horis fere.

sic fieri Venus & Mercurius Luna fieri in 28. diebus.

¶ Qui est à Septentrione

Hinc motus dicitur motus reversus ac aversus, complet' annis septem milibus, super duos circulos, quorum poli sunt initia in sphaera ad hoc facta, quae in no. 4. p. 1. et 2. dicitur. Et dicitur à Septentrione.

motus arcticus & libra octava sphaera. De hoc dicitur in scriptis Jo. de monte Regio. et Georg. Barbaricus in theoricis planetarum.

¶ A Gemensi quodam Colone auditi, qui per se scilicet me docuit, quod Barbaricus esse per se dicitur, non a Gemensi.

Motus animalium est in omnes positiones dñas, in ex p. dominante elemento eorum motus est diversus. Et motus p. se est motus secundum naturam. Motus autem q. aversus praefer naturam.

¶ Item superior

Hinc motus vocatur naturalis improprie, non rationem ne in casu quid violenti contrariet regimur.

¶ Et quis visus. Probatur hoc gregaria, quod isti tres motus non per gremio octavis sphaera soli per se, per primam hypothesein, ergo oportet considerari alios per 2am hyp. Sed non per inferioribus corporibus gremio per 3am, ergo oportet superioribus. At rursus non in superiori corpori per 1am hyp. ergo superioribus dicitur. Sunt igitur duo

corpora & octavam sphaeram, nisi visum non conspiciuntur.

In Cap. III. ¶ Sphaera est

Sphaera ac globus sicut pila idem sunt. Differt autem à circulo ut superficies a corpore. Tres hos dimensiones ex quo, ut circulus duas.

¶ Theodosius autem

Hic definitio talis est in solidis qualis circuli in planis, Sed notandum quod in base exterior superficies dicitur dicitur apud Latinos simpliciter, interior vero grana, et convexa etiam. ut patet apud Quid. lib. 5. Metamor. de Borea vento. Sed Theodosius convexam pro deitexo accepit e.

¶ Axis sphaerae linea est

Quatuor sunt axis conditiones notati similes. Ceterum Manilius carmen est de axe huiusmodi. Aera perge: hinc tenis videtur axis, Sydereus, medium circa quem voluitur orbis. ¶ Hic & Arcticus Arcticus dicitur polus ab arcto. i. versa minore, q. Cynosura dicitur maior utro Helice. Vide in Adagio Stellaris signare.

In Cap. V.

pot. et haec divisio et totius integri in suas partes. ut
domus. in parietem et tectum, fundamentumq.

§ Sphaera recta est. Haec sphaeram soli habent, q.
sibi æquodistanti habitant. Atq. illis horizon omnis cir-
culus ab ortu in occasum æquale abscondit, supra atq.
infra § Sphaera obliqua. Omnes q. æqualem
habitantes habent sphaeram obliquam, atq. tanto obliquior
quanto ipsi plus ab æquatore remoti fuerint.

In Cap: VI. A principio.

Et sic diligenter consideranda est circuli definitio. Non enim
peripheria circuli sphaeram dividit, sed ipsa superficies
peripheria mixta. q. q. in corpore sphaerico solum peri-
pheria videri possunt. § Alii sunt maiores

Quibus circulis quicq. versus tractis, si in dno æq. sphaeram
dividit, maior dici potest. § Æquodistanti p. videri: etiam

Ratio autem hinc sit æquodistanti q. videri: etiam terra est
q. quicq. versus horizon, hic circuli in sp. nobis
et horizon apparet, melius infra § Sol. in hic.

Est itaq. hic circulus imaginandus velut planetarum
caelis. an sphaeræ q. hæc. § Hæc ecliptica dicitur.

8
Nolumus q. Sol sub ecliptica perpetuo melius videtur
neq. ultra deiciat. Luna autem et ceteri planetæ, aut
sub ea, aut circa vel ultra ex parte videntur.

§ Hypoth: 1^a. Ex hac hypoth: seqt. nō omni planetæ
nō esse eclipsim, et si opposita sint astra. § Hypoth: 2^a

Ex hac seqt. luna obumbrari possit, si quid impediatur So-
lis ad ipsam splendorem. § Hypoth: 3^a

Ex hac seqt. q. umbra terre totam lunam possit tegere.

§ Hypoth: 4^a Ratio hinc est. q. sol vel diximus ab eclip-
tica non discedit, ergo oportet, ut luna si debeat fieri
eclipsis. et sit sub ea, atq. opposita q. tunc corpora
sed non diametro, q. centrum unum corporum p. videri.

§ Hypoth: 5^a Ex hac seqt. quæritur inter visum nostrum et
solum lune corpus interuenit, Solam a nobis nō videri
nō q. solis splendor definat, ut videtur vulgus pi-
tari, sed quod densitas corporis lunæ, splendor
Solis ad nos demitti prohibet. § Luna vero eclipsis.

Ratio hinc dicta est, q. terra est longe maior luna. q.
pot. sua umbra, totam obumbrare lunam, ipsa vero lunam
nō et terram. Neq. id solis ea de causa, q. minor

§ Sola luna minor est terra. videri q. 3^a m. terra partem æquat.
Ex causis dñis adis nullum est, q. dens eties sit terra maior.

sit q̄ terra, sol r̄ q̄ sol longe maior. ergo eclipsis
solis p̄ universam terram mirabile si non natura.
hic ex mutata luminis corpore, illustrant umbrosam
tripliciter. vel maior minus, id fit plus q̄ dimidietate
vel æquale æquale, id fit medietate. vel minoris magis
id fit minoris medietate. prima umbra v̄m̄. x̄v̄oēid̄s.

Secundam kud̄v̄oēid̄s. Tertiam. Kad̄aōēid̄s. Vide
p̄positos. 22. p̄spectus gis. ¶ Aries, taur̄s
Intelliguntur autem hec signa ordine quo ascendunt, Aries. n.
p̄r̄ p̄cedit taur̄m. taur̄s geminos. et sic sequitur.
Alioqui signa numerantur ab occasu in ortum, quo ordine
consistunt in celo, et in ostia q̄ s̄ph̄am, ma:
ginitas ex stellis conflatis, q̄ vocamus s̄ph̄am. in
nova vero ac divina s̄ph̄a concepti, ex motu
habito intelliguntur.

Meridianus appellatur q̄ sol ascendens ab ortu, vel primi
illum attingit, meridianus est. Cuiusmodi igitur q̄ æqua:
liter ab ortu et occasu iuratur, eundem meridianum habent
quoniamque altera altera magis austrum, aut septem:
trionem finit.

Linea meridiana est fundamentum om̄ horologiorum. Nam ea mi:
nuta sunt est alias minutis horas. Ex ea etiam quoddam
q̄bus in minutis videntur horologi, et ea que partibus appingit.

Horizon est diaph̄, sicut s̄ph̄a. Resto
est eorum qui sit æquator habitant, quibus v̄m̄ polus apparet.
obliquus om̄ aliorum est, qui extra æquatorum habitant, quibus polus
alter tractus, alter depressus est. Hi in s̄ph̄a aliqui ambo pri:
mi, aliqui v̄m̄

Quatuor hos circulos imaginamur fieri à motu, tropicos q̄bus
solis, quem habet a motu primi motus sicut axe ut polos mundi.
Reliquos vero duos à polis Zodiaci.

Hec est sicut s̄ph̄a intelligenda sicut. Nam in recta s̄ph̄a
æquator altissimus apparet. Itaq̄ cum Sol ad tropicos delabitur
descendit sicut declinare propius br̄. Contra vero cum Sol ad
æquatorē redit à tropicis, ascendere dicitur.

Hec compositio per v̄m̄bus scripta est, ad ostensionē. X. v̄m̄bz
de q̄bus priore capite diximus. poterit. et. h̄s et modo, et for:
tasse subtractionibz componi, sed nos hic cavimus, ne v̄m̄bz multi:
tudo officium incipientibus.

Geographo maxime nescire est memoria nonaginta gradus in
singulis quadrantibus. Semel triginta in singulis signis. Nam
minime rationem admodum relinquere potest. In Cap: VIII
Sunt aut circuli Divisio haec est totius calidis superficies,
Zona igitur non est hinc, sed superfinit, hinc tamen sunt peri-
pherie circulorum discreta. Inventa autem est haec zonarum divisio
ad distinguendam regionum qualitatem. Nam quae inter tropicos
inter Zona. quae sol eos circulos non egreditur, torrida dicitur.
Extremis hinc frigida, quae a sole longissime absint, semper dicitur
reliquae temperatae. altera nostra, altera antipodum, quae se recte
constat.

Physici calidae regionis triplicem causam invenerunt, primam caliditatis
propinquitatem. hinc regionem quae capricornio subiecta sit, magis
calidam esse volumus, quam quae cancro, quae punctis oppositis aequi-
ni sphaera Solis, sit sub capricornio circulo. fluxus enim est pun-
ctum in eccentrico sive deferente longissime a Centro terre
distans, tunc autem punctum oppositum eidem Centro terre
proximum. Sol igitur videtur hinc terra proximus in
capricornio degere. Alteram causam aequae rectae radiorum
a sole effusionem, et haec quidem ratione, torridam Zona

maxime calidam, quae solis radij ad perpendicularium, in terra de-
clinantur. Minime vero effiores eosdem radios in extremis
Zonis, quae ad angulos obliques in terram declinant. Tertia ratio
dicitur, longam caliditatis corporis moram supra horizonta,
vel contingit in extremis Zonis, et nobis in aestate. Ex his
tribus causis cui palma tribui debeat, iudicio lectoris relin-
quimus.

Ad imaginandum parallelorum motus solis multum abiciat, Nam quidvis
ab oculi in ortu sive velut parallelorum cum aequinoctiali desinit, quod
in idem punctum minime videtur, paululum in abest, quod sunt
paralleli quos describit, sed de his non est speculatio, quia quod
tropicos non excedunt, et nostri plus minorem distrahunt, quia
tamen ab initio fieri debuit

Notandum ad hunc finem sunt omnes tabulae ptolemaei, et
superne Septentrioni, inferne meridies, a dextris vero, et videlicet
quod aspicit, oriente, a sinistris occidente collantur. Paralleli
ab oriente in occidentem protensi sunt, usque per totos
Meridiani ab austro in Boream, qui omnes in polis terminantur.

Gradus latitudinis incipimus numerare ab aequi-
noctiali polo usque, sed longitudinis gradus ab ortu sive in orientem
ab ultimo usque occidentis post Hispanias ad orientem.

illuminationes, Galaxia. Deniq; impresses q; radiorum
apparitione fiunt. ^{Alpis, montes, fons, sub medietate, circa hunc.} halo, iris, virga, parabolae. <sup>Sunt duo Soles in
verum Solem portantes
perinde ut regni
alii.</sup>

In mappa post generalis consideratione
particulatim haec adhibenda sunt. Primum ut quales plagas
notemus. deinde longitudinem ac latitudinem. deinde circulos
principales, ut aequalem et tropicos. et parallelos gradus
longitudinis ac latitudinis, zonas, climata. Quomodo ad
robustitatem reducenda superficies orales opposita. quin-
que quadrantes, ventus. millia in parallelis, tres prin-
cipes regiones. Europam. Asiam et Africam. *Ca.*

42
Mare gentis nomen est. Oceanus autem proprium mare quod omnia
tam circa terram. Simus de quo potest aliquid exi-
pere et sentire. Dominus in VII. Antidos. Fretum hoc an-
tiquius in mari inter duas terras. postea marini impetus et
commotiones, sunt vocant fluxum et reflexum maris. Euxinus
fretum est inter fluvium pontum Bosphori et Calchedon Euboiae
portum. unde Adag: Euxinus homo. Bosphorus dicitur a
bovis meabili transire. Sunt autem duo Thraciae et Cymmeriae.
Agger est murum est, ab aggerata terra. Ora littoralis regio
Chersonesus quasi terrestrem insulam dicitur. Istius angustia
peninsularum quae glaciem connectunt, est autem contrarius mo-
do intelligendus ad fretum. Litus vocatur iugum. Insula de
terra undique non clausa. Promontorium mons in mare pro-
minens

Continens, terra non insula. Terra
a terendo quasi terra. unde territorium locus communis civitatis
hunc reliquis colonis, aut universis agrorum intra fines
iurisq; civitatis. Gebit. *lat.* Regiones dicitur quod ab in-
venit sub regibus, atq; ab his reguntur, sunt regionum
limites. quoniam et regionum dominus de provincia a

porro dicuntur. An gentianum laudat. Gentiles q ex eade
familia sunt, aut eiusdem nominis. Sed ad nationes q re-
feruntur. In populo omnis civitatis pars omnesq ordines
continentur. In plebe autem non sunt nobiliores ex plebe
Verbe proprie de Roma de. Oppidum ois urbs prater Romam
Civitas est civium multitudo. Emporium locus in q mercatores co-
muntine fiunt. Castellum locus minor habitatus, minor op-
pido. pagus et vicus idem, plures vicissim domus con-
iuncte, non iuncte vicibus. Villa domus in agro. Tri-
ganum quasi trigonum. Collis exiguis montibus.
Jugum ipsa montis prociuitas. dec regis am long ab. Ri-
pes est praecipuus paries montis. am laudat. Conualtis
montibus collis, qui non hz eximium. Fines. am scholte. zhen
Hinsen. Campus. am plag. planities terre amphi. ager
dictus quod in eo aliquid agatur, pro territorio accipit
ut ager Romanus. Leontinus. aliqui pro loco in rupe, et
tunc singulorum est. Sed is q sentitur frumentis, ab arado
de aruam. Prata sunt a quibus colligitur. am matten

13
Sylvia est caedua. Luvius est sinter. Nemus voluptatis.
Salvus non fuit pericula Sylvia. am fuit. Fons capiz
agris in montibus. Rivus am abstrahit boni bonitate. Flumen
est perpetuum. Torrens est de siccatu. Fluvium pericula
flumen. Girges locus profundus in flumine. am fuit
in quo aqua vertitur, quod quibus in situ ad se trahit et
securus. Annis amemus est. Fluvius aqua in vicinis
collecta. est autem idem quod vnda. Ripa fluviorum.
Hestia fluviorum patens ordinis in mare. Aluvius id est
flosa per quam labitur fluvius. Vadum. Sidum per qd
via datur. am fuit. Stagnum quod siccatur. palus
hucus perpetuam habet aquam, stagnum vero quod tem-
poralem aquam habet, ibidem stagnum. Paulus. id est.
paululum aquae in altitudine, et palma latius diffusa.
Larina. id est aq collectio. et a lacu bonitate. Amigille.
Cisterna constructa aqua e rebo collecta. Piscina in quibus
vini pisces conservantur. Theriac ab aquarum caliditate
libre sunt. Latini semper aquas vocant. et Aquonae boni
tuden.

De Ase & partibus eius
Capitulum Primum.

Ase, pondus & libra idem figuntur. Omne autem corpus,
res omnis, in Asem eiusque partes diuidi possumus. Quare
hæc nomina late patent, in precumque, mensuris, basis, et
pondentibus & metribus. Sicut autem partes Aseis hæc:
Unia, quod est duodecima pars aseis. Sextans, .i. sexta
pars aseis, unia vero duod. Quadrans, quarta pars aseis.
unia uero tres. Triens, tertia pars aseis, unia uero
quatuor. Quincunx, .i. quinq; unia. scribitur autem per .x.
in fine. Senis uel semissis, utroq; .n. modo dicitur
dimidium Aseis, unia uero sex. Sepsinx, .i. septem
unia, et hoc quoque nomen per .x. in fine scribitur. Bes
sive besis (utroq; .n. modo dicitur) octo unia. Dodrans
unia multum, dictus quasi deempto quadrante. Dextans,
unia decem, dictus quasi deempto sextante. Deunx
.i. undecim unia, dictus sit quod desit illi unia.
Scribitur quoque per .x. qui & deunus dicitur. Et hæc
omnia nomina masculini sunt generis. Sescunx quoque non

sexages, unquam significat. et unum dimidium, in qua signi-
 ficatione etiam est sexages, ad quam rationem sex-
 plum, quod et sesquiplum, pro ratione hemichia, qua
 latius etiam sesqui alterum dicitur. Ut cum sex ad qua-
 tuor comparamus, vel tria ad duo. Verum sexuplum longe
 aliud est, quo videlicet modo sex ad unum, duobus ad duo
 comparamus, quod et sexuplum dicitur, et usque frequentius
 obtinuit. Sesqui vero in appositione idem est quod tandem
 et semis. Ut Gravis hemichium. In compositione autem
 dimidio maius, quod idem est. primum exemplum est apud
 Ciceronem in Oratore perfecto. pes, inquit, qui adhibetur
 ad numeros partitur in tria, ut mens sit partem pedis
 aut equalem esse alteri parti, aut alteri tanto, aut
 sesqui maiorem, ita sit equalis dactylus, duplus Iambus
 sesquipedon. Alterius plurima sunt apud auctores exa.
 vel sequipes. i. pes et dimidium pedis. sesqui cubitus. i.
 cubitus et dimidius. ita sesquidigitus. sesquigerum.
 et sesquipedalia ligna, vel ligna, quod tamen ad translatum

48
 saepius refertur. i. unius pedis et dimidii. Sesquipedalia
 verba metaphorice dixit Horatius in Arte. et sesquimensis
 id est mensis et semis. Neque vero solum cum vocabulis
 numerorum aut mensurarum, sed etiam temporis et modi et
 plurimis alijs componitur. Ita sesquiopram dixit Columella.
 sesquiopus Plautus. sesqui plagam Terentius, et sesquylses pli-
 nius. Sesquiplaga est cum caput uno idem ferri non plane
 amputaverit lictor, altero non ita ferri secutrit. Sesquopra
 autem, vel sesquiopus est, si in opus conductis octonum
 lapidum in diem, octo effoditis, operam sicut opus fecisti. Si
 duodecim, sesquoperam sicut sesquiopus fecisti. Sesquylses
 vero. i. homo summe astutus, qui ipsum Ulysses, et ad-
 huc dimidiatum aequaret. Gravi sesqui non habens, id est
 tria hemymnora dicitur pro sesquilibra. i. tres seminae
 Ita tria ημιδαρικά. pro sesquidarico. Varius nimis
 erat persicus, qui pendebatur in stipem militibus. Cum ergo
 Xenophon vellet dicere sesqui stipendium, vel sesquiplum
 aut sescuplum. i. stipendium et dimidium, tria hemy-

dardca. dixit. Aspondium .i. unus asis pondus. Du:
pondus duorum asium, tressis .i. trium asium. Quadra:
sis .i. quatuor asium. nomissis novem asium. Denassis
decem asium. uersis viginti asium, duorum denassium.
Tressis pro trinis asibus, uel tribus denassis, et Cen:
tassis pro decem denassis, quo maius ens apud antiq:
uorulum nullum fuit.

De Partibus uniae. Cap. 11.

Post uniam sequuntur partes eius, ut semuncia .i. dimi:
dium uniae. asis quarta et uicesima pars, et sextula
asis secunda et septuagesima pars, uniae sexta pars
Et duella tertia pars uniae, duae sextulae, asis sexta
et uicesima pars. Cir: pro Cirina. Testamento, inq:
facto mulier moritur, fuit haer haereditas ex deum
et semuncia Cirinam, ex duabus sextulis M. Fulvia
libertum supenoris uiri. Ebutio sextulam aspsit. Haet:
mis Cirro. Haereditatem totam Cirro in deumem, se:
muntiam ex tres diuisam sextulas intelligi uult.

Et drachma octaua uniae pars. sed asis sexta et no:
nagesima. Siliquum quarta uniae pars, asis duo:
de quagesima. Scripulum tertia drachmae pars, sed
uniae quarta et uicesima, asis uero denagesima octo:
gesima octaua. Obolus octaua et quagesima pars
uniae, scripuli dimidium. Semiobolus dimidiatus obo:
lus. Neq: ultra aliquod uorulum a Latinis usq:
patum temere inueniatur. In mensuris autem minoribus
ut inter palum et digitum, prae uniam inueniatur
ut nithor est Boetius. Haer pollex dicitur, atq: in roem
uenit, cum digitis non ueniret. Pollex igitur est
diodecima pars polvis, digitis uero decima sexta.
Deinde eius partes sunt sextae .i. semuncia, deinde qua:
drans, quinto loco drachma, sexto scripulum, septio
obolus, octauo semiobolus, nono siliqua, decimo prin:
tium, undecimo minutum, et diodecimo momentum,
sed haec ad modicum negotium parum attinent. C.

"
Eius forma
est haec.
Vide ff. folio
xv.

De pede Romano nūc suis partibus
Caput. III.

Romani pedem in digitos sexdenim diuiserant, quam
diuisionem posterior aetas in rationem Absis deduxit
Ut sit pes duodenim unciarum. i. pollicum. ut patet
ex hac subiecta subscriptione

Sit. a. n. pes rito duodenim uncijs, a. b. uncia siue pol-
lex. a. c. sextans. a. d. quadrans. a. e. triens. a. f. qu-
inxx. a. g. semis. a. h. septuaginta. a. i. bes. a. k.
dobrans. a. l. dextans. a. m. denig. a. o. digitus
ad quem pollex habet rationem sesquialteram. Na-
tres pollices quattuor digitis aequantur. Habet igitur
pollex digitum, et tertiam eius partem. Nam in hac
tota ratione pedis, terni pollices, quateris digitis aequat-
Porro a. d. quadrans uocatur palmus minor, qui tres
habet pollices, sed quattuor digitos. At a. k. do-
brans, palmus maior uocatur, Graeci οὐρανὸν. nouē
pollicum, digitorum uero duodenim. Quid uero haec

uerborum contrahi necessaria sit ad auctores Latinos
lingua intelligendos, multis exemplis ostendi pot. Plin:
lib: XII. cap: XV. de citrinis mensis loquens. q̄ n̄r,
inquit, non mittendum uidetur Tyberio principi men-
sam quattuor pedes sextante et scilicet excedentem,
totū uero mensitudine sesquialteri, optinens centum
libras, et lammone per medium uisitam fuisse. Quibz
uerbis Plinius mensam eam quattuor pedes longitu-
dine habuisse significauit, et duos praeterea pollices
et pollicis quadrante. Mensitudine uero sesquialteram
aquisset. Alia plurima exempla inuenis apud Vitru-
uium de Architectura, et apud ceteros Rusticos scriptores,
Catonem, Varronem, et Columellam, praeterea apud Li-
uium etiam, qui Budaus lib: 1. de Abs, non ita longe
ab initio copiose narrat, et diligenter explicat.

De iugero et eius partibus. Cap: IIII.

De iugero M. Varro lib: 1. cap: 7. Rerum rusticarum.
Sed copiosius Colum: lib: 7. cap: 11. De iug. Quinl: lib: 1
Institutionum tractant.

Est autem eius hac forma.

				240				60				
a				b				c				40
								2400				
				28800				60				120
20				250				20				20

¶ Aliquot auctorum loci declarati.
Capit. V.

Vt autem manifestiora fiant quae hactenus diximus
alia aliorum auctorum exempla addenda sunt.
Colum: lib: XII. Ad praedictam autem modum masti
adiri debent hi odores, myrrhae quatuor, cistami pondo
libra, cassiae siliabra, amomi pondo quadrans, rori
quatuor. Plin: lib: XIII. cap: XV. De cythris men:
sis. Magnitudo amplissima albus fuit, vniuerso:
visus ex orbibus dimidiatis deobis a rege Maui:
ritur. Phlegone quatuor pedum et semipedis,
per medium ambitum. crassitudine quadranti. Horile.
Crassitudinem quadrantem vna trium pollicum, vel
quatuor digitorum. Apud eundem auctorem. quini:
ritalis herba dicitur, quinq; pollicum. v. minor
semipede. et trientalia folia. v. quatuor pollicum.
Et apud Vitruvium. Bescates laterali, i. octo
pollicum. Liuius lib: V. ab arte cond: Terna iu:
gera, et septuaginta vinitim diuiserunt. Idem lib: VIII.

6
22
Bina in latio iugera, ita ut sobrantem ex praeternati
completeret, lata. Terna in latere, quadrantibus etiam
pro longinquitate aliebris. Terrij Regum. VII. Crassitudo
de autem luteis trium unciarum erat, pro quo scribitur paraph:
4°. legitur. Porro vastitas habebat mensuram palmi. Id
enim est. palmis minor, et tres pollicis. Ita Divus Hy:
eronymus in praefate Jobi uncialiter appellat luteas, id
est. pollicis crassitudine exaratas. Plin: lib: II. cap: XIII.
post interitum inquit Lunam apparere, secundum satum
die sobrantibus, et seminis horarum. per q; intelligit
mensem partem horae, et praeterea partem dimidiam, aut
si maioris, ex viginti quatuor partibus horae, partes unde:
viginti. Quamq; parum minor eius traditionis. lib: XVIII.
cap: XXXII. dicit Lunam videri secunda die dextante
et siniquo horae vniuersae, hoc est, decem unguis, et quela
annua parte, aut ex viginti quatuor horae partibus, viginti
partes. et dimidiam partem. Item nominibus mensurarum
antiqui et ultra istam usi sunt. Unde salus altus dipodio

et dodrans. i. duobus pedibus et novem pollicibus, vel
duodenim digitis. Ita dodrantem operae dixit Colum:
pro opera novem horarum. et quadrantem pro quarta parte
i. tribus horis.

De Usura praeceptorum iuris peritorum Cap: VI.

Sors principate omnium dicitur, et patrimonium. Usura
autem quod sorti accedit. Faecis autem naturalis fructus
terrae, qui ex solo ipso capitur, quamvis id utriusque etiam ad
usuram transferatur, quasi pecunia per se fructum producat,
sicut terra. Usura apud veteres uenia uenia erat. ut
facile uideri est apud auctores, tum Latinos, tum Graecos.
Est ueniaria, cum Centenarius singulos parit in anno.
De qua mentio fit in l. Titium. de administr. tutorum.
et apud Liliam lib: vii. ab urbe cond. apud quem
auctorem etiam semiueniaria prodicitur. Est et sextante,
cum centenarius binos parit. Est ex quadrante, cum centena-
rius ternos parit. Est ex triente, quam vocant trientarium

quam Antoninus Pius Rom: princeps tamquam minimam exte-
nisse dicitur, ut patrimonio suo plurimos adiuuaret. Ita ex qu-
rante, quia hodie Rhodius uenit. Est item ex semisse, quia
Centenarius senarium parit, Millenarius sexagenarium,
de qua Colum: lib: iii. cap: iii. loquitur. Ita ex septante
et bese, quibus Frannia hodie uenit. Est ex dodrans, ex
dextante, ex deunte, consimili supplicatione Alsie. Denique
est usura ex alse, quia duodenos minores annos, in sin-
gulos Centenarios parit, i. menstruos singulos, haec a
Latinis etiam Centesima dicitur, quod Centesimo mense sor-
tem aequat, Nam usurarum dies in singulos menses olim
credere existimabantur, ut hodie Lethia tertio quoque mense
Plinius Junior haec duodenos alces parit ait, quimadmo-
dum et nos nunc uenit duodenarium denarium dixerat.
Graeci eam drachmalem uocant, a drachma, ut Latini
ab asibus, et nos nunc a denariis. Amersius usuram
semissem intelligit de Centenario quinquagenos minores, non
sine quibusdam errore. Fuit autem apud praefatos nulli maioris
praeter dictas usuras. Cuius enim Verri obijit, quod pecunia

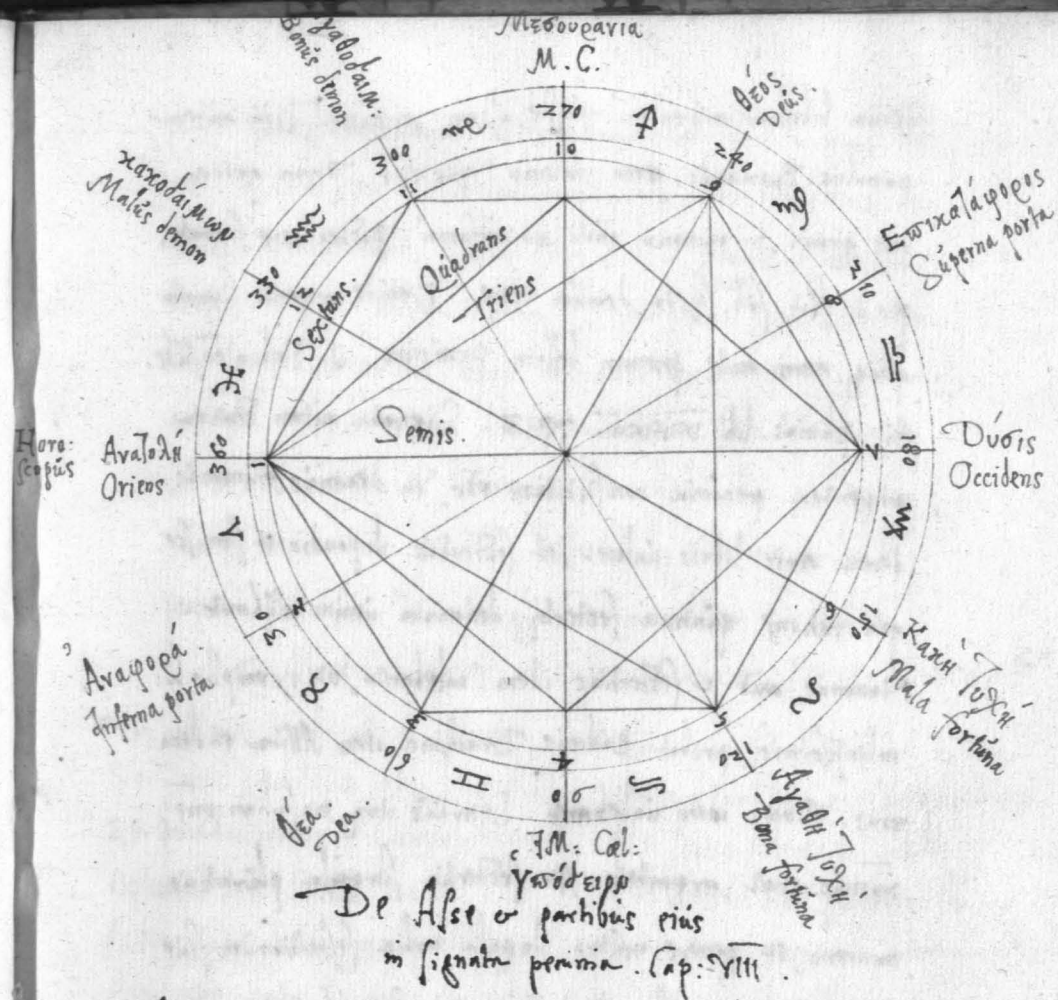
sibi attributam triumphum fruenti publici iudicis testis
fuerat sit. Dnas centissimas Ciro uiginti quatuor
ses in Centenarios singulos dixit. Sesquicentessimas
mentio est apud Demosthenem in oratione adversus Apho:
biam horem suum. quia L. Drem tabularum in actione
rei uxoria taxata erat, tam. n. novem obolarum fuit,
quam sesquidrachmam appellare hiebit. Vale. n. drach:
ma sex obolis. Triplis etiam Centesima exemplum est
apud Athenodum circa finem lib. Xiii. Hadrianus de usura
terrestri. Sed et nauitia fuit apud antiquos usura du:
plex, una quid in alteram tantum navigationem statie:
batur. Haec a Graecis heterophis dicitur. Altera ita
contrahabatur ut non aliter debetur, nec ipsa, nec
lors eius qd si navibus meritis spespes domum redierit.
hanc ampheterophiam dicunt Graeci. Porro ea usura non
erat mensura, sed semel in mens commutata remanentia
statuere.

De Asse in celo. Cap. VII

24
8
Numerus diodenarius, et astronominis et Cosmologia:
nis familiaris et antiquus est. Vnde et aspectus qua:
drantales observant, et trientales, sextantesq. Et hos qd
dies extremos, binos et sextiles uulgo nuncur, quia inter
signum totum Zodiacum nuncur assis se habere, dioden
veri signa uulgo uincas se habere. Porro aspectus omnis
ab horoscopo considerant. Est autem horoscopus pa:
rens cali, quae genitura tempore ab oriente surgit,
supra horizonta. Ad hanc omnis alius referunt
aspectus. Itaq. qd quadrantis aspectus est qd fit per qd
Zodiaci partem, qui ex quadratis, et nonagenariis, et
tetragonis dicitur. Idem vero hisis prohibetur. Eius
mentio est apud Philo: lib. II. cap. XV. Trientalis
est aspectus per intervallum quatuor signorum. Idem
trigentis a primo, ab alijs trigonis dicitur. Felix
haec ex leta irradiatio. Sextans autem a sexta
signiferi parte, simili benignitate, cum trigono est
aspectus. Idem sexagenarius, et hexagenus dicitur.
Semissem autem aspectus fit diametro minax prohibetur

et malignis. Omnium autem aspectuum ratio. hoc sequi
typo facile perdiscitur. Simplicis est autem ex Julij Fir-
mini lib. 2. Cap. 18. ac demum aliquot. Sed tribus
capitulis tenos quatuordecim aspectuum traditur, quorum collatio
tamen tota pendet ex horoscopo. Primis quatuordecim
aspectuum est ex gerente et semis. Ortus, occasus
medium celum. et intermedium celum. Secundus ex triens et
sextans. Ex triens quidem, hori, quintus et nonus, ex
sextans tertius ac undecimus. Tertius denique totus horus
est, qui bene signis distat ab horoscopo, cum oppositis
locis. ut sunt Secundus, duodecimus, sextus et octavus.
Porro in hoc typo signa duodecim ita naturali serie dis-
ponuntur, ut ascendere consueverunt. Partes quoque quosque
hic vocamus, oppositas sunt. Nam in eis apponendis quoque
sillibus visus est Firmicus.

As igitur, qui et assis dicitur, ut antea dictum est libra:
lis numerabilis erat. de eo ita Donatus in prima Scena
phormionis ait. As libra erat, cuiusque partes unius.
Rursus unius unius duodecima pars libella dicebat. hoc
Donatus. Sed Balaus putat libellam pro asse poni,

utram libellam argentea fuisse, aſſem arceum. Diu autem
populis Romanis arce minime uſus eſt. Prius quidem
arce graui, i. minime rudi et infirmi. poſtea arce ſignato,
quod fuit ſub ſexto demum rege. Deinde argente ſignato
quing annis ante primam bellum punicum. Q. Fabio coſule.
Alit phinius lib: XXXIII. cap: 3. Signata autem Statim
argentea pecunia conſtituta eſt, ut denarius minimus
decem aris libris ualeat, et ſeſtertius dipendio et ſemiſſe.
que ratione quatuor ſeſtertij denarium unum aequant.
Nunciat autem et ſeſtertius idem ualebant, ut ex amphili:
uolentiſſimis probat Budonius. Drachma item Attica et dena:
rius Rom: idem ualebant. ſeſtertius itaq; aſſilium gene:
rarius erat argenteus. At ſeſtertia ſingula pluribus
minimo, et genere multo, ſingula milia ſeſtertiorum ſunt
minimorum ſignificum, dicta quod ſunt ſeſtertius duos
aſſes et ſemiſſem ſignat, ita illa duas libras et ſolibra
argenti ſingula ualent. Quare quadringenta ſeſtertia
et quadringenta milia ſeſtertiorum ſunt minimorum pro eodem
ar ſine diſtincte ſignificatis antiqui dixerunt. Libram

porro ubiq; Centenariam intelligimus, ut Attici minam. At
vero quod per aduerbia aduerbs Latini loquuntur, ibi
ſum Centena milia intelliguntur. Ut Denies ſeſtertium
ideſt. denies Centena milia ſeſtertiorum. Orbis eſt uicem
ille loquendi modis apud antiquos ex compendio ſermo:
nis. At poſte adhuc breuius aduerbia ſola proferant
ut uno carmine ad Calpurnium Marcellum lib: 1. Vides
Centies, et millies protulit. Ut ubiq; Centena milia ſeſ:
tertium neceſſe ſit intelligi. Carminem autem ſic habet.

¶ Martialis lib: 1. ad Calpurnium auaz. Epigr: CXXVIII.

Non plenum modo uicem habebas,
Sed tam prodigus, atq; liberalis
Et tam laetis prae Calene, ut omnes
Optarent tibi Centies amici.
Auidit uota deus, precesq; nostras:
Atq; intra puſto ſeptimas Kalendas
Mortis hoc quantum tibi dederunt,
At tu ſic quaſi non foret relictum
Sed raptum tibi centies, abiſſi
In tantum miſer exultationem,
Ut conuiuita ſumptioſiora

Toto quae ſemel apparas in anno
Nigra ſordibus exſpires monetae
Et ſeptem uetres tui ſodales
Conſtemus tibi plumbra ſclitra i. 5. Corona
Quid dignum mentis praetoribus iſtis?
+ Optamus tibi millies Calene
Hoc ſi contingit, ſunt peribis.
:: 2000000. HS. quod.
50000 Coronati.
? 1000000. HS. quod
250000. Coronati
+ 100000000. HS.
2500000. Coronati.

Id autem notandum, min⁹ infra denarium sic illos locutos esse & adverbia, neq. n. odies uel milies sesterium dicunt, sed per milia minimum uel sestertia loquuntur, quoniam ille loquendi modus per gentiliū pluralem fuit omnium frequentissimus. Est præterea modus loquendi per ablativum, ac genitivum, sed singularem apud auctores. Correl. Tacit. lib. XVI. (latem lugdunensem) quadragies sestertio solatus est pater. de sterone loquens, et plinius Junior lib. 3. Epistolaz. Ad Calpurnium. Sestertio milies dixit. Et Valerius lib. IX. Sexagies sestertio Cic. vero in 2° philippicam. Sestertij Centies dixit. Tacit. lib. XII. Sestertij ter milies. Si codices non errant. Nam infiniti errores librarioꝝ ignorantia, ac scribentium avaritia in omnibus Codicibus amiderunt, qui ea verba numerorū quod multis scripta erant, vel una vel altera syllaba dimidiata transcripserunt integra, nec numerandi rationē antiquam, nec Latine loquendi modum tenentes.

Positio in numerum eorum quæ hactenus diximus. Cap. IX.

Sestertius unus uel nummus.
Duo Sestertij uel nummi.
Tres Sestertij uel nummi.
Quatuor Sestertij. et cæter.
Decem Sestertij uel nummi.
Viginti Sestertij.

1. Dimidium uersum
2. Versus
3.
4. Denarius Rhom. uel Drachm
Attica
10
20

Triginta Sestertij	30.	Aure. Rhom. $\overline{\text{XV}}$. Vrsi
Quadraginta Sestertia. et cæter.	40.	Coronat: $\overline{\text{XX}}$.
Centum Sestertij uel nummi.	100.	Aureus Rhom. $\overline{\text{M}}$.
Ducem Sestertij.	200.	
Trecenti Sestertij. et cæter.	300.	
Singula Sestertia	1000.	Mille nummum. uel. HS.
Bina Sestertia	2000.	Duo milia nummum. uel. HS.
Terna Sestertia	3000.	Tria milia nummum. HS.
Quarta Sestertia	10000.	Decem milia nummum. uel. HS.
Vicina Sestertia	20000.	Viginti milia nummum. uel. HS.
Tricena Sestertia.	30000.	Triginta milia nummum. uel. HS.
Sexagena Sestertia.	60000.	Cic. dixit. Aethon 3 ^a in Verrem.
Centena Sestertia	100000.	Centum milia nummum. Et hic erat maximus apud Rhom. nummus. ait plin.
Ducena Sestertia.	200000.	
Trecenta Sestertia. et cæter.	300000.	
Quingenti Sestertia	1000000.	Decies Centena milia HS. et infra. X. per adverbium non sunt locuti, neq. utro uerbum est, an uisum probatum. mille sestertia.
Undecies Sestertia.	1100000.	
Duodecies Sestertia.	1200000.	
Vicies Sestertia.	2000000.	
Tricies Sestertia.	3000000.	
Quadrages Sestertia.	4000000.	
Quinquages Sestertia.	5000000.	
Centies Sestertia.	10000000.	Centies Centena milia nummum uel Sestertia.
Ducenies Sestertia.	20000000.	
Trecenies Sestertia.	30000000.	
Millies Sestertia.	100000000.	Millies Centena milia nummum uel Sestertia.
Bic milies HS.	200000000.	
Ter milies HS.	300000000.	
Quingentis milies HS.	1000000000.	Decies milies Centena milia nummum uel Sestertia.
Vicies milies HS.	2000000000.	
Tricies milies HS.	3000000000.	
Quadrages milies HS.	4000000000.	

Hanc summam maximam uocat Budeus, ultra quam ne ludicra quidem hominum uota, procedere solent etiam si immensum quid, maiusq. omnis auri conceptaculo exoptare contendant.

Vt libra Romana nostra compa:
retur librae. Cap. X.

Plinius lib. XXI. cap. ult. ita habet. Drachma Attica (se:
re enim Attica observatione medici utitur) denarii argentei
habet pondus. hoc ille. Atque id ita esse ex collato sermone
Graecorum et Latinorum auctorum facile colligitur. praecipue
vetro totum qui Romanas hystricas conscripsit. Quales sunt
Plutarchus et Appianus. Praeter illos vero etiam veterum
numismatum examinatione eadem Budaeus inuenit. videlicet
in ara quod libra drachmam eandem esse cum Attica drachma
et cum denario Romani idque ut a nobis quod intelligatur, no:
tandum quod duplex nostra est libra, Altera Zygestatica
ar publica, quam Franco regiam vocant, quae negotiantibus et
piscatoribus, aromatibusque utuntur, Omnesque omnino quae appen:
sae merces venduntur. Haec semper denarium uniarum est.
Altera est prioris semisis, quam monetarii et aurifices
et fustularii libram sibi ferunt. Marcham eam vocant
hanc potissimum nunc libra vocatur ad propositum nostrum
ostendendam, Romana et Graeca applicantes. Romani por:
ro libram in duodecim uncias distribuunt, et unciam in

17.
28
octo drachmas. Eius autem basis est libra Regia, quae
nunc Marcham nominamus, octonarium uniarum, quae unius
idem in octonas drachmas diuiduntur, et drachma in ter:
na scrupula, ita ut hemidrachmum sesqui scrupulum
valeat. Ita cum octonaria hanc libra quatuor et sexaginta
drachmas habeat. hoc est octies octo, et ei addideris tri:
centum, hoc est duas et triginta drachmas, sive quod idem
est quatuordecim uncias, libram efficies plenam antiquam.
sex et sexaginta drachmis constituta, multiplicatione
duodecim in octo. Atque hoc quidem exacte librae ratio
est, cui summam addere oportet, cum libra in ratione
numaria, cum mina Graeca sexaginta sit, et plane contri:
naria. Fuit ergo libra Latina non modo sesquialtera
octonariae librae. Sed praeterea etiam quatuor drachmas
habuisse intelligitur. sed nihil conturbare hoc nos debet,
satis est. n. quod drachma nunc octonariae librae cum
Attica drachma, sive denario Romano in pondere con:
uenit. Huius negotii typum subnectere placuit, utius in
bonam partem nostram, in alteram verisimilem conicerimus.

De estimatione dictorum ad
m^{re} tempestatis numismata.

Authore Budæo.

Cap: XI.

Cum Coronatus aureus in Francia valeret triginta quinque
Aseibus, marcha publico edicto est Frannis indenn, q^{uod}
eis vulgo diudem venderetur. Est autem Frannus argi:
ti alicuius Turonensis, quos diutinos vorant. Cum vero
libra sit perquipla ad Marcham, et praterea seminiam
habeat (nam de Contennia loquimur) erit estimatio e^{ius}
si quidem diudem Frannis Marcham suppeditimus, det
Coronatorum, qui si deplati fuerint, ac semisse adiectus,
prodierit cum seminia Coronatos viginti quinque. Tot igitur
Coronati respondent mille nummis, ideoque quadringenti nummi
videntur decem Coris, quadraginta vero nummis unus Cor.
Quare ex his sequitur quod sestertius unus est quodra:
gesima pars Cori, et tricesima pars auri Rhebenis in Mo:
netu. Erat igitur ad nostram monetam sestertius nummis
velut dimidiatus Versus. Nam velongi Versi primum pro
Coronato signati sunt, q^{uod} permutatio hodie plura fit,
propter auri inopiam. Item hinc Basilienis monete re:
spondet Auri Romano, et sextans, quem Coram appellat.

semis. Eadem supputatione denarij Rom: item in Cor
 vorant, et Consu asces sine aris. Ex his non est difficile
 quasvis Summas colligere, si abari non igrari fuerimus. Nam
 quantumlibet summam licet dividere per quingenta si mini
 fuerint sine sestertij, et proveniant Cori, aut per triginta, et
 proveniant auri Rhemenste. Hoc quoque notandum est aurum
 Romanum Centum valuisse sestertijs, sed Coronatic duobus et
 simidio. Talentum autem multiplex fuit. Sed auctores cum
 nullum addunt epitheton ferri de Attico minor loquentur, quod
 habebat sexaginta libras. Cum vero libra Romana decem Co
 ronatic valeat, sequitur talentum Atticum minus asinari pro
 sexcentis Coronatic. Maius autem octoginta librarum est, aliis
 quod octoginta trium, et trientis. Terent: in phormione magnam
 vocat. Euboicum autem minus est Attico minore, nempe li
 brarum quingenta septem, et unius trientis.

Aureus Rho
 manus.

Centum aris idest asium.
 XL. minimi uel sestertij.
 Decem Denarij sine Drachme.

Mille aris idest Asium
 Quadringenti minimi sunt HS
 C. Denarij sine Drachme
 I. Libra uel mina.

X. Cor
 natj.

2500. aris idest asium
 1000. minimi uel sestertium
 250. Denarij sine Drachme
 Sestertia singula. i. librae duae et semis

XXV. Coronati.

- 800000. HS. Censu Senatorum Rhoma ante Augustum
 20000. Coronati.
- 1200000. HS. Censu Senatorum Rhoma ab Augusto auctus.
 30000. Coronati
- 400000. HS. Censu legitimus equestris.
 10000. Coronati.
- 10000000. HS. Censu equestris auctus.
 12500. Coronati.
- 10000000. HS. Vno Cleopatrae Reginae Aegypti quam aceto
 250000. Coronati. Solitum unico haustu absorbit.
- 4000000. HS. Nero Lugdunensem cladem solatus, ut
 100000. Coronati. amissam urbem reparent.
- 20000. HS. Coruis omphus ab Augusto quod saluaretur Imper:
 500. Coronati.
- 400000. HS. Nero in puncto alicam lusu
 10000. Coronati.
- 40000000. HS. Paulinae Loliae M. Lolli neptis ornatus
 1000000. Coronati. Item furta Verris praetoris.
- 200000000. HS. Marci Crassi diuitiae.
 5000000. Coronati
- 60000000. HS. Asopi Tragædi Histionis patina
 15000. Coronati.

8000. HS. Mille pifcis emptus ab Asinio
 200. Coron. ut ait Plinius. alij minorum parum summam
 250000. HS. Medicorum Rhomæ stipendium.
 6250. Coronati.
 15000. Aris. Tantum fuit damnatus Camillus
 150. Coronati.
 100000. HS. Hic maximus fuit Censuræ 1^a classis.
 1000. Coronati.
 800. Talenta. ab Alexandro Magno habuit Aristoteles.
 480000. Coronati. pro hystoria animalium.

Eius hæc est forma.

Semenia	$\frac{1}{2}$ Vnciae	
Duella	$\frac{1}{3}$ Vnciae	
Siliquum	$\frac{1}{4}$	Quadrans
Sextula.	$\frac{1}{6}$	Sed $\frac{1}{2}$ Duellæ
Drachma	$\frac{1}{8}$ Vnciae	
Scrupulum	$\frac{1}{24}$	Sed $\frac{1}{3}$ Drachmae
Obolus	$\frac{1}{48}$ Vnciae.	Sed $\frac{1}{2}$ scrupuli.
Semiobolis.	$\frac{1}{96}$ Vnciae.	Sed $\frac{1}{2}$ oboli.

Libra Centenaria.

Hæc eadem est cum Grammina.
Drachmis. 100.
Scrîpulis. 300.

Selibra Regia.

Hæc monetariorum, aurificum, et vasilariorum
marca est. Hæc et nummularia et octonaria est.

Octo uncia cum octonis drachmis. Bes
libræ Rhomanæ uncia octo. Drachmis. 64
Scrîpulis. 192

Libra Rhomana.

Unciarum duodecim, cuius Bes respondet
Semissi, drachmis. 96. Scrîpulis. 288
Hæc etiam antiqua dicitur

Libra Regia.

Semum denum unciarum Zygostatica
negotiorum, pigmentariorum, aromatariorum
et omnino omnium qui appropos intras
utendunt. Drachma. 128.
Scrîpulis. 384.

Quatuor uncia cum octonis drachmis. Hæc
libra Rhomanæ. Semissi, drachmis.
Drach. 32. Scrîp. 96.

Semum
cin

Quod superest assi.

